

ΤΟ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ-ΚΡΙΣΗ, Η ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ, Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΦΟΜΟΙΩΣΗΣ & ΟΙ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Βρισκόμαστε σήμερα στην κατάληψη της Βίλας Ζωγράφου για να παρουσιάσουμε την εκδήλωση με θέμα:

- το καπιταλιστικό κράτος-κρίση,
- η αριστερή διαχείρισή του,
- η πολιτική της αφομοίωσης και
- οι προλεταριακές ανάγκες

Οι λόγοι επιλογής της κατάληψης της Βίλας Ζωγράφου για την αποψινή εκδήλωση δεν έγκειται μόνο στη συμμετοχή μας σε κοινούς αγώνες, όπως ο πρόσφατος αγώνας των διοικητικών του ΕΚΠΑ, ή τα μαθήματα αυτομόρφωσης για τον πρώτο τόμο του *Κεφαλαίου* που έλαβαν χώρα την περίοδο 2013-2014. Η κατάληψη, όπως είναι γνωστό εδώ και κάποιο καιρό, βρίσκεται στο στόχαστρο της αριστερής δημοτικής αρχής, η οποία, σύμφωνα με πρόσφατη ομόφωνη απόφαση του ΔΣ, θέλει να μεταφέρει το δημοτικό ωδείο στο χώρο της κατάληψης. Θεωρήσαμε, λοιπόν, ότι δεν υπήρχε πιο κατάλληλο μέρος και πιο κατάλληλη συγκυρία για να διεξαχθεί μία εκδήλωση με την παραπάνω θεματολογία, εν όψει και του νέου μνημονίου που θα μας φορτώσουν τους προσεχείς μήνες, αν όχι τον Ιούνιο. Ένας επιπλέον λόγος που καθιστά, νομίζουμε, χρήσιμη τη σημερινή εκδήλωση είναι η «κοινωνική ειρήνη» που επικρατεί, ενώ μια διάχυτη φιλο-ΣΥΡΙΖΑϊκή τάση εντός του ευρύτερου αντιεξουσιαστικού χώρου εμφανίζεται αναντίστοιχα επικριτική στις όποιες, έστω μερικές, προσπάθειες γίνονται να σπάσει η ανακωχή στο μέτωπο του κοινωνικού ανταγωνισμού (βλ. κίνημα ενάντια στις φυλακές ασφαλείας «τύπου Γ», τον «κουκουλονόμο», τον τρομονόμο, τη λήψη DNA κλπ).

ΤΟ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ-ΚΡΙΣΗ

ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ & ΑΝΤΙΦΑΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Θα ξεκινήσουμε την εισήγησή μας αναφερόμενοι στο καπιταλιστικό κράτος και τις λειτουργίες του. Το σύγχρονο κράτος, το καπιταλιστικό κράτος, δεν εξασφαλίζει την προσωπική υποταγή ορισμένων προσώπων σε άλλα συγκεκριμένα πρόσωπα, αλλά την υποταγή των εργατών **γενικά** στο κεφάλαιο, επίσης, **γενικά**. Με άλλα λόγια, όπως είχαμε ισχυριστεί και κατά το παρελθόν,¹ το κράτος (πρέπει να) προστατεύει και αναπτύσσει παραγωγικά και το κεφάλαιο και την εργασιακή δύναμη εν γένει. Ταυτόχρονα, πρέπει να σημειώσουμε ότι το κράτος επειδή κατά βάση είναι η **πολιτική μορφή** της καπιταλιστικής σχέσης, δεν είναι το αποτέλεσμα κάποιας γραμμικής ιστορικής εξέλιξης της διαδικασίας της αναπαραγωγής και της συσσώρευσης του κεφαλαίου. Δεν είναι μόνο συλλογικός καπιταλιστής αλλά πρέπει ταυτόχρονα να **εμφανίζεται** ως ο αυτόνομος και ουδέτερος οργανισμός που λειτουργεί προς όφελος των συμφερόντων του «έθνους» και της «κοινωνίας των πολιτών», ενοποιώντας τους τελευταίους ως **διαχωρισμένους** ιδιώτες και όχι βέβαια ως ταξικά κοινωνικά υποκείμενα.

¹ Βλ. Ομάδα ενάντια στον εκβιασμό της μισθωτής εργασίας, *Σκοτώνουν τα άλογα στη δουλειά και όταν γράσουν τα θάβουν ιδίους εξόδοις*, α' εκδ. 2002, β' εκδ. 2008.

Αυτό συμβαίνει διότι υπό την καπιταλιστική συνθήκη η αναπαραγωγή του κεφαλαίου και η κοινωνική αναπαραγωγή (βλ. ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών) **συνδέονται** άρρηκτα. Το καπιταλιστικό κράτος πρέπει, μέσω της οργάνωσης των κρατικών δαπανών,² να μπορεί ταυτόχρονα να ικανοποιεί (στο μέτρο βέβαια που αυτό καθίσταται δυνατό) τρεις βασικές και συγχρόνως **αντιφατικές** λειτουργίες:

1. την οργάνωση της ομαλής συσσώρευσης του κεφαλαίου μέσω της παραγωγής νέας αξίας σε ολόένα και πιο διευρυμένη κλίμακα,
2. την οργάνωση της κοινωνικής αναπαραγωγής που εξασφαλίζει τη βασικότερη εκ των προϋποθέσεων του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, την ύπαρξη δηλαδή του πιο σημαντικού στον καπιταλισμό εμπορεύματος, του εμπορεύματος-εργασιακή δύναμη, η εκμετάλλευση της οποίας αποτελεί τη μοναδική πηγή δημιουργίας νέας αξίας, και τέλος
3. τη μυστικοποίηση/νομιμοποίηση των εκμεταλλευτικών σχέσεων.

Μόνο όταν αυτές οι τρεις λειτουργίες βρεθούν σε μια ισορροπημένη σχέση μεταξύ τους καθίσταται δυνατή η (πάντοτε σχετικά) αδιατάρακτη ροή του κυκλώματος του συνολικού κοινωνικού κεφαλαίου κατά την παραγωγή, κυκλοφορία και πραγματοποίηση της επαυξημένης αξίας. Μόνο τότε μπορεί και αναπαράγεται η κοινωνική σχέση-κεφάλαιο.

Για να δώσουμε δύο μόνο παραδείγματα της αναπόφευκτα αντιφατικής λειτουργίας του κράτους: ένα κρατικό εκπαιδευτικό σύστημα προσαρμοσμένο π.χ. στις κοινωνικές προσδοκίες ένταξης, κοινωνικής ανόδου και παραγωγικής κοινωνικοποίησης της νεολαίας ενδέχεται να μην εξυπηρετεί τις συγκυριακές παραγωγικές απαιτήσεις του κεφαλαίου. Ή μπορεί μια στεγαστική πολιτική που επιτρέπει την κινητικότητα της εργασίας να μην εξασφαλίζει συμπαγείς δομές ενσωμάτωσης στις τοπικές αγορές εργασίας κλπ.

Εάν τώρα, εξαιτίας προλεταριακών αγώνων που αποσκοπούν στην επανοικειοποίηση ενός ολόένα μεγαλύτερου μερίδιου της κοινωνικά παραγόμενης αξίας, για να καλυφθούν ολόένα περισσότερες/ποιοτικότερες κοινωνικές ανάγκες, το κράτος δεν μπορέσει να επιτελέσει τις βασικές και ταυτόχρονα αντιφατικές λειτουργίες που περιγράψαμε παραπάνω τότε αυτό, ως έκφραση των καπιταλιστικών σχέσεων, εισέρχεται σε κρίση: βλ. το πέρασμα από το κράτος-σχέδιο στο κράτος-κρίση στον λεγόμενο «πρώτο κόσμο» κατά τη δεκαετία του 1970.

Το κράτος επομένως αποτελεί ένα ανοικτό **πεδίο ταξικής πάλης**. Η γενικευμένη κρίση αναπαραγωγής του κεφαλαίου που ξέσπασε στις αρχές της δεκαετίας του '70 και που για μας είναι μια κρίση διαρκής, η οποία δεν έχει ακόμη επιλυθεί, ήταν ακριβώς το αποτέλεσμα της γενικευμένης ανταρσίας στο σύνολο του κοινωνικού εργοστασίου: από τις άγριες απεργίες και το σαμποτάζ στη σφαίρα της βιομηχανικής παραγωγής, στις καταλήψεις των πανεπιστημίων και τις αστεακές εξεγέρσεις στα αμερικανικά γκέτο ή σε ευρωπαϊκές μητροπόλεις (Παρίσι, Μπολόνια, Μιλάνο κλπ.), από τα αντιπολεμικά κινήματα στα κοινωνικά κινήματα ενάντια στην καταστροφή του περιβάλλοντος ή τις αυξήσεις στα εισιτήρια και το ηλεκτρικό ρεύμα, από τους αγώνες των φεμινιστριών μέχρι εκείνους των μεταναστών εργατών, όλες οι πλευρές του κράτους αποτέλεσαν πεδίο προλεταριακών αγώνων, πεδίο έμπρακτης κριτικής της κοινωνικής σχέσης-κεφάλαιο.

Καθώς λοιπόν το κράτος αποτελεί πεδίο ταξικής πάλης, οι συσχετισμοί δύναμης που προκύπτουν από αυτή καθορίζουν τη μορφή του. Και εάν υπάρχουν περίοδοι όπου το κράτος αυτονομείται σχετικά, για να παρουσιαστεί ως ο εγγυητής του ταξικού συμβιβασμού μεταξύ καπιταλιστών και προλετάρων, υπάρχουν επίσης περίοδοι κατά τις οποίες το κράτος, εν μέσω κρίσης, αναλαμβάνει τη ριζική ανασυγκρότηση τόσο της σφαίρας της παραγωγής όσο και της σφαίρας της αναπαραγωγής, λειτουργώντας ολόένα και περισσότερο ως συλλογικός καπιταλιστής.

² Βλ. *Τα Παιδιά της Γαλαρίας*, Νο 16-17, σελ. 12-21.

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΚΡΙΣΗ ΧΡΕΟΥΣ» ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ-ΚΡΙΣΗ

Κομβικό σημείο στη μετάβαση από το κράτος-σχέδιο α λα ελληνικά στο κράτος-κρίση (ή, πράγμα που είναι το ίδιο, στο **δημοκρατικό κράτος έκτακτης ανάγκης**) ήταν η λεγόμενη κρίση του «δημόσιου χρέους», για την οποία γίνεται λόγος ήδη από τη δεκαετία του 1980, αλλά η οποία μετατρέπεται σε αποφασιστικό όπλο της ΕΕ και των επιμέρους καπιταλιστικών κρατών μόνο μετά το 2009.

Στον πρώτο τόμο του *Κεφαλαίου* ο Μαρξ αναφέρεται στο δημόσιο χρέος με το εξής πολύ χαρακτηριστικό χωρίο:

Στα τέλη του 17ου αιώνα στην Αγγλία [οι διάφοροι μέθοδοι της πρωταρχικής συσσώρευσης] συνοψίζονται συστηματικά στο αποικιακό σύστημα, στο σύστημα δημοσίων χρεών, στο σύγχρονο φορολογικό σύστημα και στο προστατευτικό σύστημα. Οι μέθοδοι αυτοί στηρίζονται εν μέρει στην πιο ωμή βία, όπως είναι λ.χ. το αποικιακό σύστημα. (...) Μαζί με τα δημόσια χρέη δημιουργήθηκε ένα διεθνές πιστωτικό σύστημα που συχνά για τούτον ή για κείνον το λαό αποτελεί μια από τις κρυφές πηγές της πρωταρχικής συσσώρευσης.³

Βασισμένοι λοιπόν στη διορατική οπτική του Μαρξ για το χρέος ως μέσο, ως αποτελεσματικό όπλο για τη *συνεχιζόμενη* πρωταρχική συσσώρευση, εμείς αναγνωρίζουμε στην παρούσα συγκυρία το «δημόσιο χρέος» ως όπλο για τη δημιουργία **εσωτερικών αποικιών χρέους**. Επειδή ένας τέτοιος όρος έχει χρησιμοποιηθεί κατά κόρον από την αριστερά και τη δεξιά του κεφαλαίου προκειμένου να περιγράψει την υποτιθέμενη εξάρτηση και υποτέλεια του ελληνικού πολιτικού προσωπικού και του ελληνικού κεφαλαίου που αυτό εκπροσωπεί, αξίζει να σημειώσουμε ότι εμείς, σε αντίθεση με τις απόψεις αυτές, αναφερόμαστε με τον όρο αυτό σε εκείνες τις χώρες-εργαστήρια όπου η μορφή-κράτος αναδιαρθρώνεται εκ βάθρων· όπου η λεγόμενη «πρωταρχική» συσσώρευση συνεχίζεται υπό το πρόσχημα της «δημοσιονομικής εξυγίανσης» του κράτους, ξαναμοιράζοντας την τράπουλα του κοινωνικού ανταγωνισμού. Σε ένα καπιταλιστικό σύστημα ολοένα και πιο παγκοσμιοποιημένο, οι αποικίες αυτές αποτελούν **εσωτερικούς θύλακες** επιτάχυνσης της συμπίεσης και ομογενοποίησης του καπιταλιστικού χωροχρόνου.⁴

Τέτοιες χώρες-εργαστήρια δεν έχουν προκύψει μόνο κατά την πιο πρόσφατη εκδήλωση της (διαρκούς) κρίσης αναπαραγωγής της καπιταλιστικής σχέσης, που μαίνεται από τις αρχές του '70. Η δημιουργία τους ανάγεται στη λεγόμενη «κρίση χρέους» της δεκαετίας του '80, όταν και οι σχετικά πρόσφατα απο-αποικιοποιημένες χώρες της Αφρικής βρέθηκαν στη μέγγενη των διαβόητων Προγραμμάτων Δομικής Προσαρμογής (ΠΔΠ), που εκπόνησε το ΔΝΤ και εφάρμοσαν οι ντόπιοι καπιταλιστές, οι οποίοι άλλωστε είχαν εξ αρχής επιδιώξει να συνδέσουν τις χώρες τους με τις διεθνείς ροές υπερσυσσωρευμένων κεφαλαίων, συνάπτοντας δάνεια μέσω των οποίων χρηματοδότησαν την εφαρμογή πολιτικών καπιταλιστικής επέκτασης και εκσυγχρονισμού των εγχώριων καθεστώτων συσσώρευσης. Με τη στρατηγική της εφαρμογής των ΠΔΠ η άμεση άσκηση στρατιωτικής βίας εκ μέρους των ιμπεριαλιστικών μητροπόλεων μετασχηματίστηκε στην άσκηση **έμμεσης** οικονομικής βίας με πρόσχημα την έκρηξη του δημόσιου χρέους. Αξίζει να σημειώσουμε ότι μεγάλο μέρος των μεταρρυθμίσεων που προώθησε η «τρόικα» στην Ελλάδα προέρχεται από απλή αντιγραφική αντίστοιχων ΠΔΠ που

³ Κ. Μαρξ, *Το Κεφάλαιο*, τ.1, σελ. 776, 780.

⁴ Αυτή η διαδικασία ομογενοποίησης του καπιταλιστικού χωροχρόνου δεν υπονοεί πάντως την πλήρη ομογενοποίηση της σφαίρας παραγωγής και άντλησης υπεραξίας. Όπως δείξαμε και πιο παλιά, η αναπαραγωγή των καπιταλιστικών σχέσεων βασίζεται στη συμπληρωματική αναπαραγωγή ενδοκαπιταλιστικών διαφοροποιήσεων σε παγκόσμιο, εθνικό, ακόμη και ενδοεταιρικό επίπεδο, όσον αφορά πχ. την προσταγή εργασίας διαφορετικής παραγωγικής δύναμης. Βλ. *Τα Παιδιά της Γαλαρίας*, Νο 16-17, σελ. 55-56.

είχαν εφαρμοστεί εκεί κατά το παρελθόν, με τα γνωστά καταστροφικά αποτελέσματα για το προλεταριάτο αυτών των χωρών.⁵

Αλλά ας εξετάσουμε εν συντομία πώς κατασκευάστηκε η κρίση χρέους α λα ελληνικά. Το 2009, το ελληνικό κρατικό χρέος βρισκόταν κυρίως στα χέρια γαλλικών και γερμανικών τραπεζών, οι οποίες είχαν επωφεληθεί από τα υψηλότερα επιτόκια των ελληνικών ομολόγων καθώς και την πολιτική εγγύηση ότι ένα κράτος-μέλος της ΕΕ δεν θα αφηθεί να χρεοκοπήσει. Η έκθεση των γαλλικών τραπεζών ήταν 78 δις δολάρια ενώ αυτή των γερμανικών τραπεζών ήταν 45 δις δολάρια. Μέχρι το 2014, μέσω του αρχικού «προγράμματος διάσωσης» που συμφωνήθηκε το 2010 και το οποίο αποτελείτο από διακρατικά δάνεια που δόθηκαν στην Ελλάδα από τις άλλες χώρες-μέλη της ΕΕ και μέσω της συμφωνίας αναδιάρθρωσης του χρέους PSI (στις αρχές του 2012) και της ανταλλαγής παλιών ομολόγων με νέα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF), η έκθεση των τραπεζών σε «τοξικά» ελληνικά ομόλογα μειώθηκε σε μόλις 1,8 δις δολάρια για τις γαλλικές τράπεζες και 13,5 δις δολάρια για τις γερμανικές. Καθώς το κόστος διάσωσης των ευρωπαϊκών τραπεζών διανεμήθηκε σε όλα τα κράτη-μέλη, τα τελευταία αύξησαν το μερίδιό τους στο νέο ελληνικό χρέος. Ακόμα και χώρες με πολύ χαμηλά αρχικά επίπεδα ιδιωτικής έκθεσης σε ελληνικά ομόλογα, όπως η Ιταλία και η Ισπανία, κατέχουν πλέον ομολογιακές αξιώσεις από το ελληνικό κράτος ύψους 10 δις ευρώ και 6,7 δις ευρώ, αντίστοιχα.

Η «διάσωση», επομένως, του ελληνικού κράτους, υπό το πρόσχημα της «αλληλεγγύης» των «ευρωπαϊών φορολογούμενων» προς τους «σπάταλους και τεμπέληδες» Έλληνες που ζούσαν πέρα από τις δυνατότητές τους, ικανοποιώντας παραπάνω κοινωνικές ανάγκες από όσο άντεχε η τσέπη τους –ή η τσέπη του ελληνικού κράτους–, ήταν στην πραγματικότητα μια τεράστια διάσωση των γαλλικών και γερμανικών τραπεζών πληρωμένη στο σύνολό της από τους ευρωπαίους προλετάρους (εκτός αυτών της Γερμανίας και της Σλοβακίας).⁶

Ως αποτέλεσμα της «διάσωσης» του ελληνικού κράτους, επανατροφοδοτήθηκε η πλασματική φούσκα κεφαλαίου που βασιζόταν και εξακολουθεί να βασίζεται στην κερδοσκοπία του δημόσιου χρέους.⁷ Κατά την προηγούμενη δεκαετία, πριν την έναρξη της πρόσφατης κρίσης δηλαδή, τα δάνεια προς τον Νότο προμήθευσαν τα επιπλέον χρήματα που απαιτούνταν για την πραγματοποίηση της υπεραξίας που περιέχεται στα εμπορεύματα που παράγονται στον Βορρά. Έχοντας υποστεί μια πτώση κατά 5% του ΑΕΠ τα δύο πρώτα χρόνια της κρίσης και μια πενιχρή ανάκαμψη μετά το 2012,⁸ η Γερμανία είναι πεπεισμένη ότι θα βγει επιτυχώς από την κρίση υπερσυσσώρευσης που αντιμετωπίζει στο εσωτερικό της μόνο μέσω: 1) της ανατροφοδότησης της λεγόμενης «κρίσης χρέους» στις χώρες του ευρωπαϊκού νότου· 2) της συνέχισης της αναδιάρθρωσης της γερμανικής οικονομίας, αφενός μέσω της περαιτέρω εστίασης στις εξαγωγές και αφετέρου μέσω της μετεγκατάστασης της βιομηχανικής παραγωγής στην ανατολική Ευρώπη.⁹ Εξάλλου, το πρόγραμμα μαζικής εσωτερικής υποτίμησης του

⁵ Για ένα χρονολόγιο των αγώνων ενάντια στα ΠΔΠ κατά την περίοδο 1985-2000, βλ. *Τα Παιδιά της Γαλαρίας*, Νο 9, σελ 54-63.

⁶ Είναι ενδιαφέρον να σημειώσουμε ότι, όσον αφορά τα διμερή δάνεια που συμφωνήθηκαν το 2010 με την πρώτη δανειακή συμφωνία, η Σλοβακία αρνήθηκε να συμμετάσχει, ενώ η Γερμανία ήταν το μόνο κράτος-μέλος που συμμετείχε μέσω κεφαλαίων που προήλθαν από την έκδοση ομολόγων της γερμανικής αναπτυξιακής τράπεζας KfW, με πολύ χαμηλό επιτόκιο εξαιτίας της πολύ υψηλής πιστοληπτικής της βαθμολογίας (AAA). Οι άμεσες εισφορές σε μετρητά προήλθαν από τα άλλα μέλη της Ευρωζώνης.

⁷ Δεν είναι τυχαίο ότι μόλις το 10% των χρημάτων που ως τώρα έχουν δοθεί ως δάνεια στην Ελλάδα έχει χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη αναγκών του κρατικού προϋπολογισμού. Τα υπόλοιπα χρησιμοποιήθηκαν για την αποπληρωμή παλαιότερων δανείων. Βλ.

<http://www.eurodad.org/files/pdf/54bfcb0f01b0b.pdf>

⁸ Σύμφωνα με στοιχεία της Deutsche Bank, το γερμανικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 3,93% το 2010, κατά 3,66% το 2011, και μόλις κατά 0,58% το 2012, κατά 0,21% το 2013 και κατά 1,47% το 2014. Για τα επόμενα έτη οι πιο πρόσφατες εκτιμήσεις της Μπούντεσμπανκ κάνουν λόγο για αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,7% φέτος και 1,8% το 2016. Βλ. εφημερίδα *Τα Νέα*, 6-7 Ιουνίου 2015.

⁹ Αυτή η διαδικασία μόνο πρόσφατη δεν είναι. Αντίθετα αντικατοπτρίζει τη στρατηγική στόχευση του γερμανικού κεφαλαίου στα ανατολικά. Για μια σύντομη περιγραφή της λεγόμενης Ostpolitik που εδώ και

«Νότου» της ΕΕ, γνωστό ως πρόγραμμα αναδιάρθρωσης κρατικού χρέους, το οποίο υλοποιείται ανελέητα εντός της Ευρωζώνης –αν και σε διαφορετικό βαθμό στο εσωτερικό της κάθε χώρας-μέλους-, έχει επίσης μετατοπίσει τις νομισματικές και καπιταλιστικές ροές από την «περιφέρεια» προς τον «πυρήνα» των χωρών της Ευρωζώνης, επιτρέποντας στις τελευταίες π.χ. να χρηματοδοτήσουν με φτηνό χρήμα τα ελλείμματα του προϋπολογισμού τους.¹⁰ Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο το γερμανικό κράτος παραμένει πεισματικά αντίθετο προς τα όποια σχέδια αξιοποίησης μέρους των χρόνιων καθαρών εμπορικών πλεονασμάτων του στις εσωτερικές αγορές του νότου και, αντίθετα, επιλέγει να τα διαθέτει στις παραγωγικές και καταναλωτικές δορυφορικές ζώνες της Ανατολικής Ευρώπης.

Το σχέδιο κρατικοποίησης και μεταφοράς των ιδιωτικών χρεών –των τραπεζών και των κερδοσκοπικών κεφαλαίων– στις πλάτες των ευρωπαϊών προλετάριων, που μόλις περιγράψαμε εν συντομία, αποτελεί κομμάτι της μακροχρόνιας προσπάθειας της ευρωπαϊκής καπιταλιστικής τάξης να ελαχιστοποιήσει τους θεσμοθετημένους μεταπολεμικούς συμβιβασμούς με την εργατική τάξη, αλλά και να διατηρήσει εκείνους τους οικονομικούς θεσμούς που αποτελούν τα κύρια μέσα της «συσσώρευσης μέσω της λεηλασίας». Στις παραπάνω αιτίες συνέχισης της πολιτικής της λιτότητας (γνωστής και ως πολιτική της «εσωτερικής υποτίμησης») σε όλη την Ευρώπη πρέπει να προσθέσουμε και τη στρατηγική επιλογή της κυρίαρχης –γερμανικής–

δεκαετίες μεθοδικά ακολουθεί το γερμανικό κράτος, βλ. S. Gross, *The German Economy Today: Exports, Foreign Investment, and East-Central Europe*.

¹⁰ Η Γερμανία αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του τρόπου που οι χώρες του λεγόμενου «κέντρου» της Ευρωζώνης έχουν επωφεληθεί από την ταχύτατη μετάδοση της «κρίσης χρέους» στις χώρες της «περιφέρειας» και από τη συνακόλουθη, εξίσου ταχεία, πτώση των επιτοκίων με τα οποία δανείζονταν οι χώρες του ευρωπαϊκού βορρά, εκδίδοντας κρατικά ομόλογα. Έχει υπολογιστεί ότι το συσσωρευτικό όφελος στις κρατικές δαπάνες του προϋπολογισμού από την πτώση των επιτοκίων των γερμανικών ομολόγων θα αγγίξει περίπου τα 67 δις ευρώ. Βλ. τη μελέτη που δημοσίευσε η Allianz το Σεπτέμβριο του 2012 (<http://www.reuters.com/article/2013/05/02/us-eurozone-bailouts-idUSBRE9410CG20130502>). Το όφελος αυτό προκύπτει μόνο από τη διαφορά των επιτοκίων που θα έπρεπε να καταβάλλει το γερμανικό κράτος εάν δεν υπήρχε η «κρίση χρέους» χωρών-μελών της ΕΕ και δεν περιλαμβάνει τα εντυπωσιακά κέρδη από την έκρηξη των γερμανικών εξαγωγών, εξαιτίας της χαμηλής ισοτιμίας του ευρώ προς τα άλλα νομίσματα –άλλη μία ευεργετική για το γερμανικό εξαγωγικό κεφάλαιο συνέπεια της εκδήλωσης της «κρίσης χρέους» στο εσωτερικό της Ευρωζώνης. Οι γερμανικές εξαγωγές άγγιξαν το ποσό-ρεκόρ των 1,13 τρις ευρώ συμβάλλοντας στην επίτευξη του εμπορικού πλεονάσματος συνολικού ύψους 217 δις ευρώ, το μεγαλύτερο στον κόσμο για το 2014. Έχοντας υπόψη τα παραπάνω δεν είναι τυχαίο ότι το γερμανικό κράτος επιτυγχάνει συνεχόμενα πλεονάσματα από το 2009 (αγγίζοντας το 7.5% του ΑΕΠ το 2013), ενώ πέρυσι η γερμανική κυβέρνηση ανακοίνωσε ισοσκελισμένο προϋπολογισμό, για πρώτη φορά ύστερα από το 1969. Πέρα από τη χρηματοδότηση του δημόσιου χρέους με χαμηλά, εάν όχι αρνητικά, πραγματικά επιτόκια δανεισμού, καθώς οι θεσμικοί επενδυτές συνεχίζουν να επενδύουν μαζικά τα κεφάλαια που διαχειρίζονται στα «ασφαλή» κρατικά ομόλογα των χωρών του ευρωπαϊκού «κέντρου» (την ίδια ώρα που, σύμφωνα με την πρώτη μνημονιακή συμφωνία, το ελληνικό κράτος δανειζόταν από τα άλλα κράτη με επιτόκιο 5-6%), τα οφέλη για αυτές υπήρξαν σημαντικά και πολύπλευρα. Παραδείγματος χάρι, κατά τη διάρκεια της περιόδου 2009-2013, τόσο η Γερμανία όσο και η Ολλανδία παρουσίασαν τη μεγαλύτερη αύξηση στην εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων (FDI) σε σχέση με όλες τις άλλες χώρες της ΕΕ. Η Γερμανία, πιο συγκεκριμένα, με 1.525 νέες άμεσες ξένες επενδύσεις (+115%) πέρασε τη Γαλλία και πλέον αποτελεί τη δεύτερη, μετά την Αγγλία, χώρα προορισμού παραγωγικών κεφαλαίων στην ΕΕ. Η Φιλανδία επίσης έχει επωφεληθεί τα τελευταία χρόνια και τώρα αποτελεί τον ένατο μεγαλύτερο «εισαγωγέα» άμεσων ξένων επενδύσεων (+44% νέες άμεσες ξένες επενδύσεις το 2013 σε σχέση με το 2012), πέρα από τα άμεσα κέρδη που αποκόμισε από τα ελληνικά, ισπανικά και πορτογαλικά ομόλογα που έχει στην κατοχή της. Βλ. πχ. την έκθεση της εταιρείας EY με τίτλο *Europe 2014 (Back in the game)*. Θα μπορούσε επίσης κανείς να επιστημονίσει τη ροή τραπεζικών καταθέσεων από τις τράπεζες της «περιφέρειας» προς αυτές του καπιταλιστικού «κέντρου». Σύμφωνα με τον Bloomberg η μείωση των καταθέσεων στις χώρες της περιφέρειας της ευρωζώνης (Ισπανία, Πορτογαλία, Ιρλανδία και Ελλάδα) την περίοδο 1/8/2011-31/7/2012 έφτασε τα 326 δις ευρώ. Αν αφαιρεθεί ο ενδοτραπεζικός δανεισμός, ο οποίος προσμετράται στον όγκο των τραπεζικών καταθέσεων, η μείωση στις χώρες της «περιφέρειας» είναι ακόμη πιο μεγάλη. Αντίθετα, οι τράπεζες του «κέντρου» (Γερμανία, Γαλλία κλπ.) πέτυχαν αύξηση των καταθέσεων κατά 300 δις ευρώ. Βλ. εφημερίδα *Η Καθημερινή*, 13 Δεκεμβρίου 2013.

φράξιας του κεφαλαίου μέσα στην ΕΕ να συνεχίσει να βασίζεται στο μερκαντιλιστικό μοντέλο συσσώρευσης.

Με αφορμή τη γενικότερη εδραίωση αντι-ιμπεριαλιστικών και, σε κάποιες περιπτώσεις, φιλοσταλινικών απόψεων στον α/α/α χώρο, θα θέλαμε επί τη ευκαιρία να επιμείνουμε λίγο παραπάνω στο σημείο αυτό, ώστε να διαχωρίσουμε την ανάλυσή μας από άλλες που φαινομενικά χρησιμοποιούν παρόμοια «γλώσσα», έχοντας όμως τελείως διαφορετικό πολιτικό περιεχόμενο και στόχευση.

Σχηματικά θα μπορούσαμε να διακρίνουμε δύο κύριες αντι-ιμπεριαλιστικές τάσεις στον α/α/α χώρο:

Από την μία έχουμε όσους βλέπουν στην ΕΕ ένα κοινό και ομοιόμορφο μοντέλο καπιταλιστικής συσσώρευσης, με κοινή ιμπεριαλιστική πολιτική. Σε ένα τέτοιο υπερεθνικό μόρφωμα, οι όποιες εσωτερικές αντιφάσεις ή ενδοκαπιταλιστικές συγκρούσεις, που προκύπτουν από τη διαφορετική θέση/συμφέροντα του κάθε κράτους μέσα σε αυτό, έχουν δευτερεύουσα σημασία – εάν έχουν κιόλας καθόλου. Σύμφωνα με αυτή την ανάλυση, η Ελλάδα είναι και αυτή, λόγω της θέσης της στην ΕΕ –δηλαδή στον «πρώτο κόσμο»– και μόνο, ένα ισχυρό, επιθετικό, ιμπεριαλιστικό κράτος – λες και δεν είναι, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, **όλα** τα καπιταλιστικά κράτη δυνάμει ιμπεριαλιστικά· έχει όμως σημασία το τι τα παίρνει ή δεν τα παίρνει να κάνουν. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιων αναλύσεων είναι εκείνες που έβλεπαν/βλέπουν στο ελληνικό κράτος την «Αμερική (sic) των Βαλκανίων», για να δικαιολογήσουν έτσι την πολιτική τους υποστήριξη στους βόσνιους και αλβανο-κοσσοβάρους εθνικιστές. Ή, πιο πρόσφατα, η παραφιλολογία για τον «συνεχιζόμενο» πόλεμο (sic) του ελληνικού κράτους ενάντια στους μετανάστες, του ίδιου κράτους που βγάζει μαζικά τους μετανάστες από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης –για να τους παραδώσει στην ανοιχτή, μεγάλη φυλακή–, τους δίνει άδειες παραμονής και προχωρά στη ρύθμιση του ζητήματος της ιθαγένειας για τους μετανάστες δεύτερης γενιάς. Με τον τρόπο αυτό, οι θιασώτες αυτής της άποψης προσπαθούν φιλότιμα, εδώ και είκοσι χρόνια, να απαξιώσουν τους αγώνες των υποτίθεται «βολεμένων», «ρατσιστών», «εθνικιστών», «βιαστών» κλπ. –ο εντυπωσιακός αυτός κατάλογος πράγματι δεν έχει τέλος– ντόπιων εργατών, ενώ αντίθετα προωθούν την ιδεολογική, φιλανθρωπική και τελείως αόριστη υπεράσπιση μόνο όσων αποκαλούν «το πλέον υποτιμημένο κομμάτι της εργατικής τάξης», που για αυτούς ταυτίζεται, πάλι γενικά και αόριστα, με τους μετανάστες, άντε και κάποιους επισφαλείς ντόπιους εργαζόμενους – λες και οι μετανάστες δεν είναι φορείς των ίδιων αντιφάσεων που ταλανίζουν τους έλληνες προλετάριους.

Από την άλλη, και σε αντιδιαστολή με την παραπάνω τάση, διακρίνεται η αντι-ιμπεριαλιστική ανάλυση που αναπαράγει απλοποιητικά σχήματα «κέντρου»-«περιφέρειας» και «εξάρτησης» του ελληνικού κεφαλαίου στα πλαίσια της καπιταλιστικής άνισης ανάπτυξης, υποτιμώντας με αυτό τον τρόπο τη συμβολή των ντόπιων καπιταλιστών και του πολιτικού προσωπικού του κεφαλαίου στην ενσυνείδητη συνέχιση των πολιτικών της «εσωτερικής υποτίμησης» και της λεγόμενης πρωταρχικής συσσώρευσης. Η χρήση των, χρήσιμων κατά τα άλλα, θεωρητικών εργαλείων του ιμπεριαλισμού, της άνισης καπιταλιστικής ανάπτυξης κλπ. γίνεται από την τάση αυτή μόνο και μόνο για να δικαιολογηθεί η πολιτική αναβίωση εθνικοαπελευθερωτικών οραμάτων με «αντάρτες κλέφτες παλικάρια», «ΕΑΜ-ΕΛΑΣ-Μελιγάλας», ΟΠΛΑ, λαϊκά μέτωπα και πάει λέγοντας.

Και οι δύο τάσεις ισχυρίζονται ότι συμμετέχουν και προωθούν τους ταξικούς αγώνες. Όσον αφορά την πρώτη τάση, και μόνο η ενσυνείδητη και συστηματική κατασυκοφάντηση ή αγνόηση οποιουδήποτε αγώνα ντόπιων προλεταρίων δεν προέρχεται από τους politically correct κύκλους τους, αρκεί για να καταρρίψει αυτό τον ισχυρισμό. Όσον αφορά τη δεύτερη, με ποιον τρόπο άραγε προωθούνται οι αυτο-οργανωμένοι προλεταριακοί αγώνες ενάντια στη σχέση-κεφάλαιο μέσω της δημιουργίας λαϊκών μετώπων, είτε αυτά στρέφονται κατά κύριο λόγο ενάντια στο ξένο κεφάλαιο –καθώς σύμφωνα με τη χειρότερη εκδοχή αυτής της τάσης το ελληνικό κεφάλαιο είναι «εξαρτημένο» από το ξένο–, είτε φαινομενικά στρέφονται ενάντια στον ιμπεριαλισμό και τον καπιταλισμό –πάντοτε γενικά και αόριστα, δεν είναι τυχαίο ότι η

έννοια «κράτος» συνήθως απουσιάζει από αυτές τις αναλύσεις– όπως θέλει η πιο «προσεγμένη» εκδοχή;

Δεν είναι, νομίζουμε, τυχαίο ότι όλες οι συλλογικότητες που υπογράφουν την πρόσφατη καμπάνια ενάντια στον γερμανικό ιμπεριαλισμό είναι οι ίδιες συλλογικότητες που προωθούσαν και συνεχίζουν να προωθούν λαϊκά αντιφασιστικά μέτωπα, τα οποία υπονομεύουν εξ αντικειμένου τις όποιες πιθανότητες διεθνιστικής αντικαπιταλιστικής δράσης, ενάντια τόσο στη δεξιά όσο και στην αριστερά του κεφαλαίου, μέσα και έξω από την Ελλάδα. Και ενώ (ενίοτε) κριτικάρουν την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ δεν λένε λέξη για το πώς οργανώνοντας συμβολικές καταλήψεις σε γερμανικές εταιρείες ή πορείες στη γερμανική πρεσβεία θα προκύψουν επικίνδυνοι αγώνες ενάντια στην αριστερά του μνημονίου. Για το πώς η εργατική τάξη θα ικανοποιήσει τις ανάγκες της ή για το πώς, με το να μεταφέρεται ο «στόχος» μερικές χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά, προωθείται στην πράξη ο κοινωνικός ανταγωνισμός.

Επανερχόμενοι στο κυρίως θέμα της εκδήλωσης τώρα, η σύναψη διακρατικών δανείων και μάλιστα υπό αγγλικό δίκαιο αύξησε την πίεση και τους ωμούς εκβιασμούς των δανειστών-κρατών για εφαρμογή μνημονιακών πολιτικών «εσωτερικής υποτίμησης», καθώς και για τη συνέχισή τους από την αριστερά του κεφαλαίου. Κάθε καινούργιο δάνειο δίνει στην αριστερά του κεφαλαίου ακόμα μια ευκαιρία να καταληστεύσει τους προλετάρους, καθώς το κράτος διατηρείται τεχνητά στο χείλος της χρεοκοπίας και η κυβέρνηση εμφανίζεται υποχρεωμένη να «διαπραγματεύεται» με τους τραπεζίτες της ΕΚΤ, του ΔΝΤ και το Eurogroup υπό τους πιο δυσμενείς όρους.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας τέτοιας συνεχιζόμενης καταλήστευσης αποτελεί η στυγνή τροφοδότηση του εγχώριου δημόσιου χρέους με τις (ιδιωτικές) ζημιές και το κόστος ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών τραπεζών. Άλλο παράδειγμα, η δέσμευση των αποθεματικών των ασφαλιστικών ταμείων, των νοσοκομείων και των πανεπιστημίων, αποθεματικά που αποτελούν κομμάτι του έμμεσου μισθού μας, από την Τράπεζα της Ελλάδας για να αγοραστούν στη δευτερογενή αγορά ελληνικά ομόλογα, που είχαν στην κατοχή τους ιδιώτες επενδυτές και τράπεζες στο 100% της ονομαστικής τους αξίας, λίγο πριν αυτή υποτιμηθεί κατά 53,5%,¹¹ σύμφωνα με όσα προέβλεπε η συμφωνία PSI. Παρόμοιο σενάριο ξαναεφαρμόστηκε πολύ πρόσφατα, από την αριστερά του κεφαλαίου αυτή τη φορά, καθώς προχώρησε στον υποχρεωτικό εσωτερικό δανεισμό μέσω της έκδοσης έντοκων γραμματίων, δεσμεύοντας περίπου 1 δις ευρώ από τα εκτιμώμενα 2,5 δις των αποθεματικών (βλ. αποθεματικά περιφερειακής αυτοδιοίκησης, νοσοκομείων, «πράσινου ταμείου» διαχείρισης γεωργικών επιδοτήσεων, ενώ προς το παρόν αντιδρούν δήμοι, πανεπιστήμια και ασφαλιστικά ταμεία σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο) για να αποπληρώσει δόσεις προς το ΔΝΤ. Και μάλιστα η δέσμευση αυτή έγινε βάσει Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου.

Η ίδια η νομοθέτηση μέσω Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου, όπως διατράνωναν διάφορα σημερινά κυβερνητικά στελέχη καθώς και αριστεροί διανοούμενοι –όταν βέβαια ο ΣΥΡΙΖΑ βρισκόταν στην αντιπολίτευση, γιατί τώρα έχουν όλοι τους λουφάξει– αποτελεί ένα από τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του λεγόμενου κράτους έκτακτης ανάγκης, το οποίο έρχεται να αποκαταστήσει την καπιταλιστική «κανονικότητα», παραβιάζοντας για το σκοπό αυτό τη «συνήθη καπιταλιστική νομιμότητα». Αυτό περιλαμβάνει μια πιο άμεση και βίαιη βιοπολιτική επέμβαση από την πλευρά του κράτους. Σημειώνει επ' αυτού χαρακτηριστικά ο Μαρξ:

Επειδή το δημόσιο χρέος στηρίζεται στα κρατικά έσοδα, που οφείλουν να καλύπτουν τις χρονιάτικες τοκοχρεωλυτικές κλπ. πληρωμές, το σύγχρονο φορολογικό σύστημα έγινε αναγκαίο συμπλήρωμα του συστήματος των εθνικών δανείων. Τα δάνεια δίνουν τη δυνατότητα στην κυβέρνηση ν' ανταπεξέρχεται σε έκτακτα έξοδα, χωρίς να γίνεται αμέσως αισθητό στον φορολογούμενο, μετά όμως απαιτούν αυξημένους φόρους. Από την άλλη μεριά, η αύξηση των φόρων, που προκλήθηκε με τη συσσώρευση απανωτών

¹¹ Η πραγματική μείωση της αξίας των ελληνικών ομολόγων ήταν πολύ μεγαλύτερη και έφτασε το 70%.

δανείων, αναγκάζει την κυβέρνηση σε κάθε περίπτωση καινούργιων έκτακτων εξόδων να καταφεύγει διαρκώς σε καινούργια δάνεια. (...) Η υπερφορολόγηση δεν είναι επεισόδιο, αλλά μάλλον η αρχή. Για αυτό στην Ολλανδία, όπου πρωτοεγκαινιάστηκε το σύστημα αυτό, ο μεγάλος πατριώτης Ντε Βιττ το εξύμνησε στα «Αξιώματά» του και το χαρακτήρισε σαν το καλύτερο σύστημα για να γίνει ο εργάτης *υπάκουος, λιτοδίαιτος, φιλόπρονος και... για να παραφορτωθεί στη δουλειά.*¹²

Να λοιπόν πώς το τεχνητά δημιουργημένο εθνικό χρέος και η συνακόλουθη υπερφορολόγηση λειτουργούν ως **διαχρονικό** μέσο βιοπολιτικής εξουσίας.

Μιας που αναφερθήκαμε στο κράτος έκτακτης ανάγκης, αξίζει τέλος να σημειώσουμε ότι, όπως είχαμε δείξει σε προηγούμενη εκδήλωση στη Βίλα Ζωγράφου όταν και είχαμε ασχοληθεί με τον ιστορικό φασισμό, τον ανιστορικό αντιφασισμό και τις σκιαμαχίες των αντιφασιστών που κατάπιαν αμάσητο το δόλωμα που στήθηκε μισό μόλις μέτρο μακριά τους, το ελληνικό «μνημονιακό» κράτος έκτακτης ανάγκης, επί κατά σειρά Παπανδρέου, Παπαδήμου και Σαμαρά, δεν ήταν ολοκληρωτικό, όπως δεν ήταν ούτε φασιστικό.¹³ Αντίθετα, όπως θα δείξουμε και στη συνέχεια, το κράτος έκτακτης ανάγκης μπορεί κάλλιστα να είναι δημοκρατικό: τέτοιο ήταν κατά το πρόσφατο παρελθόν, τέτοιο παραμένει και στις μέρες μας.

ΑΠΑΞΙΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ & ΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Οι δραματικές επιπτώσεις της εφαρμογής των μνημονιακών πολιτικών τα τελευταία πέντε χρόνια μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- Μεγάλη μείωση τόσο του άμεσου μισθού και των συντάξεων όσο και του έμμεσου (βλ. μείωση των κρατικών δαπανών που συνδέονται με το «κοινωνικό κράτος»).
- Μείωση της αγοραστικής δύναμης των εργαζομένων.¹⁴
- Απολύσεις και υψηλότατα ποσοστά ανεργίας.¹⁵
- Οριζόντια φορολόγηση (υψηλή φορολόγηση εισοδήματος, κατάργηση αφορολόγητου ορίου, φόρος επιτηδεύματος για «μπλοκάκια», ΕΝΦΙΑ κλπ).¹⁶
- Αύξηση ιδιωτικού χρέους (βλ. ραγδαία αύξηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το δημόσιο, αύξηση «κόκκινων δανείων») εταιρειών και νοικοκυριών.¹⁷

¹² Κ. Μαρξ, ό.π., σελ. 780-781, η έμφαση δική μας.

¹³ Βλ. *Τα Παιδιά της Γαλαρίας*, Νο 16-17, σελ. 92-158.

¹⁴ Η μείωση υπολογίζεται στο 32% ανά εργαζόμενο ή στο 50% για το σύνολο της μισθωτής εργασίας εάν συμπεριληφθεί ο έμμεσος μισθός, η φορολογία κλπ. Βλ. εφημερίδα *Το Βήμα*, 22 Μαρτίου 2015.

¹⁵ Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΑΕΔ μόλις 100.000 από τους 1,2 εκ. ανέργους έχουν πρόσβαση σε κάποιο είδους οικονομικό βοήθημα, οι 80.000 από αυτούς λαμβάνουν το γελοίο επίδομα ανεργίας. Η δε ανεργία των νέων προλετάρειων ξεπερνάει, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, το 50%.

¹⁶ Η φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας απέδωσε έσοδα σχεδόν 3,5 δις το 2014, έναντι μόλις 0,53 δις ευρώ το 2009. Βλ. εφημερίδα *Η Καθημερινή*, 19 Αυγούστου 2014. Η συνολική φορολογική επιβάρυνση (φόρος εισοδήματος και ασφαλιστικές εισφορές) των εργαζομένων ανέρχονταν το 2013 στο 23% του μισθού, έναντι 17% στις χώρες του ΟΟΣΑ. Βλ. εφημερίδα *Η Καθημερινή*, 12 Απριλίου 2014. Αντίστοιχα, η φορολογική επιβάρυνση των προσωπικών εταιρειών αυξήθηκε από 17% σε 33%. Βλ. εφημερίδα *Η Αυγή*, 5 Οκτωβρίου 2014.

¹⁷ Πλέον το 35% των χορηγηθέντων δανείων δεν εξυπηρετείται. Η αξία των «κόκκινων δανείων» υπολογίζεται σε 78,5 δις ευρώ. Βλ. εφημερίδα *Τα Νέα*, 28 Μαΐου 2015. Η συνολική ιδιωτική υπερχρέωση στα τέλη του 2013 είχε εκτιμηθεί στα 135 δις ευρώ ή στο 157% του ΑΕΠ –έναντι δημόσιου χρέους ύψους 175,5% του ΑΕΠ. Βλ. εφημερίδα *Η Αυγή*, 22 Δεκεμβρίου 2013.

- Αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων με συνακόλουθη αύξηση της φτωχοποίησης του πληθυσμού.¹⁸
- Δημιουργική καταστροφή του μικρού κεφαλαίου,¹⁹ με ταυτόχρονες προσπάθειες συγκεντροποίησης του κεφαλαίου (πχ. κατάργηση της κυριακάτικης αργίας, υψηλή φορολόγηση μικρών επιχειρήσεων, πιστωτική «ασφυξία» εξαιτίας της έλλειψης ρευστότητας στην αγορά και της μη έκδοσης νέων επιχειρηματικών δανείων εάν αυτά δεν συνοδεύονται με σχέδια συγχωνεύσεων κλπ).
- Μείωση άνω του 25% του ΑΕΠ, άρα συνολικότερη καταστροφή μη επαρκώς παραγωγικού σταθερού και μεταβλητού κεφαλαίου (βλ. ραγδαία μείωση του συνολικού κοινωνικού κεφαλαίου).

Επομένως, το ελληνικό πολιτικό προσωπικό κάνοντας τη στρατηγική επιλογή παραμονής στη ζώνη του ευρώ, και υπό τη διαρκή πίεση των δανειστών-κρατών, προχωρά στη ριζική αναδιάρθρωση τόσο του παραγωγικού²⁰ όσο και του αναπαραγωγικού (βλ. κοινωνικό κράτος) μοντέλου συσσώρευσης. Σε σχέση με το τελευταίο αξίζει να πούμε λίγα λόγια παραπάνω, καθώς αποτελεί προϋπόθεση για να καταλάβουμε την ταξική σύνθεση του πιο πρόσφατου κύκλου αγώνων, καθώς και τα όρια/αδυναμίες τους, τα οποία θα εξετάσουμε πιο αναλυτικά στη συνέχεια.

Το ελληνικό κοινωνικό κράτος (αλλά και αυτό άλλων χωρών του ευρωπαϊκού «Νότου») δεν αποτελεί «καθυστερημένη» εκδοχή των αντίστοιχων «μοντέρνων» βορειοευρωπαϊκών καθεστώτων κοινωνικής ευημερίας (βλ. φιλελεύθερο, πχ. Αγγλία και ΗΠΑ, συντηρητικό-κορπορατιστικό, πχ. Γαλλία και Γερμανία, σοσιαλδημοκρατικό, πχ. σκανδιναβικές χώρες, κλπ.) αλλά μάλλον συνιστά ένα ιδιαίτερο μοντέλο που βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ενεργό συμμετοχή των **οικογενειακών** κοινωνικών δικτύων. Κάποιοι συγγραφείς περιγράφουν αυτό το μοντέλο κοινωνικής ευημερίας ως «οικογενειοκρατικό».²¹

Στον ελληνικό καπιταλιστικό κοινωνικό σχηματισμό (αλλά και σε άλλες μεσογειακές χώρες) η οικογένεια μπορεί να είναι **ταυτοχρόνως**:

- μικροϊδιοκτήτης
- μικροαφεντικό
- ενεργό μέλος του ισχυρού πελατειακού συστήματος και
- διαχειριστής των παροχών του κοινωνικού κράτους που δικαιούνται τα μέλη της (βλ. χρήση των προσωποποιημένων κοινωνικών παροχών ως **οικογενειακό** εισόδημα)

Η πολιτική της εσωτερικής υποτίμησης με ένα σμπάρο χτυπούσε πολλά τρυγόνια. Επιτυγχάνοντας πχ. μεγάλες μειώσεις σε μισθούς και συντάξεις ή αυξάνοντας τη φορολογία της ακίνητης ιδιοκτησίας έθετε στο στόχαστρο και το «οικογενειοκρατικό» μοντέλο της ευημερίας που συμπληρώνει το επίσημο κοινωνικό κράτος και το εγχώριο παραγωγικό μοντέλο συσσώρευσης. Ένα αδύναμο, λόγω των συνεχόμενων, στοχευμένων και μεθοδικών επιθέσεων, δίκτυ κοινωνικής προστασίας συνεπάγεται πολύ μικρότερη κοινωνική κινητικότητα, χαμήλωμα

¹⁸ Έχει υπολογιστεί ότι το φτωχότερο 10% του πληθυσμού έχει υποστεί απώλεια εισοδήματος κατά 86%, έναντι απωλειών μόλις 17-20% για το υψηλότερο 30%. Βλ. εφημερίδα *Η Αυγή*, 10 Μαΐου 2015.

¹⁹ Η καθαρή μείωση των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων που αποτελούν τον πυλώνα της ελληνικής οικονομίας, καθώς προ κρίσης κάλυπταν το 75% της συνολικής απασχόλησης και το 55% της εγχώριας προστιθέμενης αξίας, τα τελευταία χρόνια ξεπερνά τις 300.000.

²⁰ Εν συντομία θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τη κατά μεγάλο μέρος βασισμένη στην κοινωνική κατανάλωση ανάπτυξη, τη σημαντική συμμετοχή των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων στο συνολικό αξιακό προϊόν και την απασχόληση, το υψηλό μερίδιο του τριτογενή τομέα στο ΑΕΠ, τη χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας, τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα κλπ.

²¹ Περισσότερα επ' αυτού στο επόμενο τεύχος των *Παιδιών της Γαλαρίας*.

των κοινωνικών προσδοκιών και πολύ μεγαλύτερη πειθαρχία στους χώρους παραγωγής νέας αξίας.

Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ

Τα παραπάνω, αν και πολύ συνοπτικά, εντούτοις νομίζουμε ότι αποκαλύπτουν τη μερική –αν όχι σχεδόν πλήρη σε ορισμένες περιπτώσεις– αδυναμία ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών, εντός ενός κράτους-κρίση που μετασχηματίζεται γρήγορα, αλλά και βίαια. Ως αποτέλεσμα οι παλιές διαμεσολαβήσεις (κόμματα παλαιού τύπου, συνδικάτα κλπ) είτε καταρρέουν συθέμελα (βλ. ΠΑΣΟΚ, ΛΑΟΣ, ΔΗΜΑΡ) είτε μετασχηματίζονται (βλ. το νέο ρόλο των συνδικάτων στη διατήρηση του πελατειακού μηχανισμού εν μέσω δημοσιονομικής κρίσης, όχι για την πρόσληψη και ανέλιξη στην εργασιακή ιεραρχία αλλά για τη διατήρηση μιας «θεσούλας» εργασίας, πχ. ο αγώνας διοικητικών στο ΕΚΠΑ, στην ΕΡΤ κλπ.). Όλα τα παραπάνω συντείνουν στην εκδήλωση της κρίσης νομιμοποίησης του κράτους, η οποία εντάθηκε περαιτέρω εξαιτίας της ανάπτυξης ταξικών αγώνων ως απάντηση στην αδυναμία ικανοποίησης βασικών κοινωνικών αναγκών μέσω των παλιών διαμεσολαβήσεων. Για αυτούς τους αγώνες, τις αδυναμίες και τα όριά τους, που οδήγησαν στη θεμελίωση νέων μεσολαβήσεων (βλ. πχ. τα κόμματα νέου-τύπου όπως ο ΣΥΡΙΖΑ, ο οποίος αφού πρώτα μέσω των στελεχών του συνέβαλε στην ήττα του κινήματος της πλατείας Συντάγματος και των «συνελεύσεων γειτονιάς», στη συνέχεια μπόρεσε να εξαργυρώσει πολιτικά την ήττα, αφομοιώνοντας το αφομοιώσιμο κομμάτι αυτών των κινήματων) θα μιλήσουμε ευθύς αμέσως.

Η ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ-ΚΡΙΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΚΙΝΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΡΙΖΑ

Είπαμε ήδη ότι κινούμαστε αντιθετικά προς μια ανάλυση περί ολοκληρωτικού κράτους η οποία συνεχίζει να αναπαράγεται εντός του α/α/α χώρου. Όπως έχουμε πει πολλές φορές στο πρόσφατο παρελθόν, για μας, το κράτος έκτακτης ανάγκης των τελευταίων χρόνων δεν είναι ολοκληρωτικό, πόσω μάλλον η τωρινή αριστερή του διαχείριση. Η από χρόνια επιβαλλόμενη «παραβίαση του τεθειμένου κανόνα δικαίου» δεν έχει οδηγήσει σε ένα **ολοκληρωτικό** κράτος έκτακτης ανάγκης αλλά σε ένα **δημοκρατικό** κράτος έκτακτης ανάγκης. Το πρώτο θα είχε οξύνει ανεξέλεγκτα τις αντιφάσεις που θα έπρεπε να επιλύσει και είναι συνεπώς μακροπρόθεσμα καταδικασμένο ν' αποτύχει.²²

Τονίσαμε επίσης εκ προοιμίου ότι το κράτος είναι καπιταλιστικό. Άρα όταν μιλάμε για την αριστερά, μιλάμε για την **αριστερά του κεφαλαίου**, πράγμα που μας φέρνει επίσης σε αντιπαράθεση με οπτικές που θεωρούν ότι ο ΣΥΡΙΖΑ «υποχώρησε», «έκανε καλοτούμπες», «πρόδωσε» ή «δεν ελέγχει το κράτος». Ρίχνουμε το βάρος στην **αριστερή διαχείριση** του καπιταλιστικού κράτους, δηλαδή σε μια **ιδιαιτέρη** διαχείρισή του από την αριστερά, πρώτον γιατί πολύ απλά μας το επιβάλλει η πολιτική συγκυρία και δεύτερον γιατί μας ενδιαφέρει από τη σκοπιά των συνεπειών που αυτή έχει στο κίνημα και στο πώς καθορίζουμε τις προλεταριακές ανάγκες.

Για να κατανοήσουμε τον τρόπο που η αριστερά διαχειρίζεται το καπιταλιστικό κράτος-κρίση, όπως αυτό περιγράφηκε και πιο πριν, θα πρέπει πρώτα να δούμε πως αυτή δρα **μέσα** στα κινήματα. Κι αυτό γιατί, σε αντίθεση με τη δεξιά του κεφαλαίου, που διαχειρίζεται τις κοινωνικές ανάγκες με περισσότερο αυταρχικό τρόπο και ανταποκρίνεται στα πιο φοβικά ένστικτα τρέφοντάς τα, η αριστερά προσπάθησε και πέτυχε σε μεγάλο βαθμό να

²² Βλ. *Τα παιδιά της Γαλαρίας*, Νο 16-17, σελ. 92-158.

επανανομιμοποιήσει το πολιτικό σύστημα και το ίδιο το κράτος με πιο εκλεπτυσμένο και ενεργητικό τρόπο συντηρώντας προεκλογικά ορισμένες από τις κοινωνικές προσδοκίες **μέσα στα κινήματα**. Αντί να ποντάρει δηλαδή στο φόβο και την παθητικότητα, επένδυσε στο ίδιο το κίνημα και πόνταρε στην πρόσδεση του κινήματος στο κράτος με την καλλιέργεια της ελπίδας «για μια καλύτερη ζωή» που, μόνο αυτό, μπορεί να προσφέρει.

Για να πετύχει την επανανομιμοποίηση του κράτους, του πολιτικού συστήματος και την πρόσδεση του κινήματος στο κράτος, η αριστερά είναι αναγκασμένη να κινείται κινηματικά. **Συνεπώς για να εξετάσουμε την αριστερή μεθοδολογία διαχείρισης του κράτους-κρίση πρέπει να εξετάσουμε το ίδιο το κίνημα, τα όρια, τις αντιφάσεις του και τις αδυναμίες του καθώς η αριστερά ζει μέσα στα κινήματα απομυζώντας τα.** Πρώτα, ας εξετάσουμε τους αγώνες στο Σύνταγμα το 2011, τους αγώνες δηλαδή που έχουν κωδικοποιηθεί ως «αντιμνημονιακοί», ως αγώνες ενάντια στην υποτίμηση της εργασίας και την πολιτική της απαξίωσης γενικότερα και ας δούμε τη λειτουργία και δράση του ΣΥΡΙΖΑ εκεί.²³ Σε συνθήκες γενικευμένης κρίσης νομιμοποίησης του πολιτικού συστήματος και των κομμάτων, η κατάληψη του Συντάγματος ήταν ένα αντιφατικό πεδίο αντιπολίτευσης-αντίστασης στα επιβαλλόμενα μέτρα. Συνδύαζε την αντικαπιταλιστική ρητορική με τον εθνικιστικό λόγο και τις συγκρούσεις με την αστυνομία και ταυτόχρονα ήταν η αφετηρία της άρνησης πληρωμών από τα κάτω. Ενδεικτικό σημάδι της απονομιμοποίησης της πολιτικής ήταν η ινκόγκνιτο παρουσία των οργανωμένων κομματικών στελεχών του ΣΥΡΙΖΑ και άλλων κομμάτων στο Σύνταγμα. Για τον ΣΥΡΙΖΑ οι μάζες των οργανωμένων του Συντάγματος αποτελούσαν ένα υλικό προς διαμόρφωση, μια μάζα που έπρεπε να εξημερωθεί και να καναλιζαριστεί σε ελεγχόμενες, ειρηνικές ή έστω «αυτοσυγκρατημένης» βιαιότητας συμβολικές «διαμαρτυρίες» και η κριτική των κομμάτων να περιοριστεί σε αυτά του «μαύρου μετώπου» (δεν ήταν λίγες οι φορές μάλιστα που η κριτική στην αριστερά και τη δεξιά του κεφαλαίου στο Σύνταγμα καταγγελλόταν ως «φασιστική» από τα κομματικά στελέχη, προαναγγέλλοντας τη χρήση της «θεωρίας των δύο άκρων» από την αριστερά). Ταυτόχρονα, για να μπορέσει το Σύνταγμα να αποκτήσει μια αξία χρήσης για τη μελλοντική κυβέρνηση της Αριστεράς, έπρεπε να εκφραστεί με εύπεπτα, «γειωμένα» αιτήματα που θα μπορούσαν στο άμεσο μέλλον, σύμφωνα με τις προσδοκίες, να μετατραπούν σε εφαρμόσιμα κυβερνητικά μέτρα. Ο κομματικός μηχανισμός του ΣΥΡΙΖΑ προωθούσε τον αριστερό εθνικισμό με τη μορφή της «εθνικής ανεξαρτησίας» και της «παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας». Τόσο η γενική κατακραυγή εναντίον όλων των κομμάτων –μια λανθάνουσα, γενικόλογη αλλά υπαρκτή αντικαπιταλιστική ρητορική που ξεκινούσε από το «δημόσιο χρέος»– όσο και η πιο συνεκτική πολεμική ενάντια στην αριστερή χειραγώγηση προς την κατεύθυνση άμεσων προλεταριακών πρακτικών ή έστω άμεσης δράσης, ήταν εμπόδια που απαιτούσαν συγκεκριμένες απαντήσεις εκ μέρους των αριστερών κομμάτων.

Μιας και κάποιοι από εμάς συμμετείχαμε στην ομάδα «εργαζομένων-ανέργων» που σχηματίστηκε στα πλαίσια της γενικής συνέλευσης, είχαμε από πρώτο χέρι εμπειρία για τη δράση του ΣΥΡΙΖΑ εκεί. Σε συνεργασία με άλλους συντρόφους, η ομάδα αυτή προσπάθησε να προωθήσει την αυτοοργανωμένη πρακτική της προλεταριακής παύσης πληρωμών από τα κάτω για την άμεση ικανοποίηση των αναγκών μας. Φυσικά αυτό ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με την αριστερή πολιτική πρόταση για «παύση πληρωμών στους δανειστές», δηλαδή στους «ξένους», μέσω του λογιστικού ελέγχου του χρέους – όταν, βέβαια, ο ΣΥΡΙΖΑ έλεγε ακόμα κάτι τέτοιο. Προς αυτή την κατεύθυνση η ομάδα «εργαζομένων-ανέργων» οργάνωσε κάποιες παρεμβάσεις σε γραφεία του ΟΑΕΔ, καλώντας τους άνεργους να συμμετάσχουν στις συναντήσεις της ομάδας στο Σύνταγμα και προσπαθώντας να ξεκινήσει κουβέντες που αποσκοπούσαν στην οργάνωση τοπικών συνελεύσεων ανέργων – δυστυχώς χωρίς κάποια επιτυχία όσον αφορά το δεύτερο. Επίσης οργανώθηκαν ενέργειες άμεσης δράσης στο σταθμό του μετρό στο Σύνταγμα, όπου, σε συνεργασία με τις επιτροπές «Δεν Πληρώνω», μπλοκαρίστηκαν τα ακυρωτικά

²³ Μέρος όσων λέγονται στο υποκεφάλαιο αυτό προέρχεται από διάφορα κείμενα σχετικά με το κίνημα της πλατείας Συντάγματος και τις Λαϊκές Συνελεύσεις στις γειτονιές, τα οποία κυκλοφορήσαμε στα αγγλικά και τα οποία μπορούν να βρεθούν στη διεύθυνση: http://www.tapaidiatisgalarias.org/?page_id=105. Για μια πιο ενδελεχή παρουσίαση αυτών των κινήματων βλ. το επόμενο τεύχος των *Παιδιών της Γαλαρίας*.

μηχανήματα. Με πρωτοβουλία της ίδιας ομάδας διοργανώθηκε στην πλατεία και μία εκδήλωση για να προωθηθεί η «στάση πληρωμών από τα κάτω», στη διάρκεια της οποίας μεταφέρθηκε η εμπειρία από τους αγώνες ενάντια στις αυξήσεις στα κόμιστρα των μέσων μαζικής μεταφοράς και στην τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας και τις πρακτικές της αυτομείωσης στην Ιταλία τη δεκαετία του '70 και ανάλογες εμπειρίες από συλλογικούς αγώνες που αναπτύχθηκαν στην Ελλάδα μετά την ψήφιση του πρώτου μνημονίου το 2010, όπως ο αγώνας των επιτροπών «Δεν Πληρώνω» ενάντια στα διόδια και ο αγώνας των νοσοκομειακών γιατρών ενάντια στην επιβολή εισιτηρίου στα εξωτερικά ιατρεία των νοσοκομείων — μέτρο που προβλεπόταν από το πρώτο μνημόνιο. Πρέπει να πούμε βέβαια ότι κινήσεις σαν αυτές παρέμειναν μειοψηφικές, δεν ενισχύθηκαν από τον α/α χώρο και το Σύνταγμα, παρά τις δυνατότητές του, δεν ξεπέρασε το επίπεδο της διαμαρτυρίας.

Μια άλλη προσφιλή τακτική της Αριστεράς ήταν η προσπάθειά της να προωθήσει το διαχωρισμό σε «βίαιους» και «ειρηνικούς» διαδηλωτές μέσω της «προβοκατορολογία» και τις συνεχείς κατηγορίες και την προπαγάνδα εις βάρος του αναρχικού και αντιεξουσιαστικού χώρου. Ο σκοπός τους ήταν να περιορίσουν το κίνημα μέσα στα όρια της νομιμότητας και της ειρηνικής διαμαρτυρίας ώστε να μπορέσουν να το κεφαλαιοποιήσουν πολιτικά και να εξασφαλίσουν, σύμφωνα με το διακαή πόθο τους, τη συμμετοχή τους σε μία μελλοντική κυβέρνηση που θα ακολουθούσε έναν εναλλακτικό δρόμο για την ανάπτυξη του ελληνικού καπιταλισμού.

Αν εξετάσουμε τώρα τις Λαϊκές Συνελεύσεις που ακολούθησαν το Σύνταγμα μετά την καταστολή του, θα παρατηρήσουμε ότι σε γενικές γραμμές εντός των συνελεύσεων οι Συριζαίοι είχαν μια διακριτική στάση που τους επέτρεπε να κινούνται πιο άνετα —σαν «το ψάρι μέσα στο νερό», όπως έλεγε ο πρόεδρος Μάο— γι' αυτό σε κάποιες μάλιστα υπήρχε και σαφής οδηγία να μην παρουσιάζονται ως τέτοιοι.

Αντιμετώπιζαν τις συνελεύσεις ως αναγκαίο πάρεργο και χώρο ψαρέματος οπαδών και ουσιαστικά έπαιρναν ιδέες για να καπηλευτούν αυτή τη μορφή οργάνωσης και να τη χρησιμοποιήσουν μετά στις δικές τους «λαϊκές» συνελεύσεις που δημιούργησαν στο διάστημα ανάμεσα στις εκλογές του 2012 και τις εκλογές του 2015. Δεν ήταν δυστυχώς οι μόνοι αλλά οι βασικοί υποστηρικτές του να κυριαρχήσει εντός των συνελεύσεων μια γενικόλογη αναφορά στο λαό, στους πολίτες, στα άτομα, στους **κατοίκους-γείτονες**. Η ιδεολογική ταυτότητα του γείτονα-κάτοικου/πολίτη/ατομικού ιδιοκτήτη προωθήθηκε πολύ από τον ΣΥΡΙΖΑ και γιατί μπορούσε να εμφανίζεται έτσι ως οργανικό κομμάτι της συνέλευσης αλλά και γιατί του έδωσε τη δυνατότητα αργότερα να επανανομιμοποιήσει τόσο την τοπική εξουσία, το δήμο, όσο και την κεντρική.

Ουσιαστικά, τα μέλη του ΣΥΡΙΖΑ, προσπαθούσαν να κανονικοποιήσουν και να νοικοκυρέψουν οποιαδήποτε ταξική ή ανεξέλεγκτη αντίδραση και να την εγκλωβίσουν σε εύπεπτα δημοκρατικά αιτήματα που θα μπορούσαν να γίνουν στη συνέχεια μέρος ενός κυβερνητικού προγράμματος.

Σε μεγάλο βαθμό έσπρωχναν τις συνελεύσεις να μεσολαβήσουν τη δράση τους μέσω των θεσμών, κυρίως των δήμων, πρωτίστως κατά τη διάρκεια των αγώνων ενάντια στο χαράτσι της ΔΕΗ. Έτσι, όπου είχαν δύναμη, συνέβαλαν ώστε ο αγώνας της άρνησης πληρωμών να ανατεθεί στους δήμους.

Αυτό είχε σαν συνέπεια όχι μόνο την πολιτική επανανομιμοποίηση αλλά και την οριοθέτηση του ίδιου του αγώνα μέσα στο στενό πλαίσιο ενός λόμπι ατομικών, διαχωρισμένων ιδιοκτητών και όχι φυσικά αγωνιζόμενων προλεταρίων. Βέβαια μια τέτοια αντίληψη και πρακτική **προϋπήρχε** μεν στις Λαϊκές Συνελεύσεις αλλά ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο από τα μέλη του ΣΥΡΙΖΑ. Με την εκχώρηση στο Δήμο αυτού του κομματιού του αγώνα αναγνωριζόταν ότι επρόκειτο για μια κινητοποίηση ενός λόμπι πολιτών περισσότερο παρά για μια ταξική ανταγωνιστική χειρονομία αφού ο Δήμος φυσικά κάνει κινήσεις υπέρ πολιτών-δημοτών και όχι

υπέρ ενός προλεταριακού κινήματος. Το αποτέλεσμα ήταν να επικρατήσει η νομική μορφή διεκδίκησης έναντι της άμεσης δράσης.²⁴

Οι συνελεύσεις επίσης συμμετείχαν και στήριζαν σε μεγάλο βαθμό κινήσεις της λεγόμενης αλληλεγγύης (βλ. διάθεση προϊόντων χωρίς μεσάζοντες, συλλογικές κουζίνες, χαριστικά παζάρια κλπ) οι οποίες, στο βαθμό που δεν είχαν ξεκάθαρο ταξικό πρόσημο και δεν γενικεύτηκαν, ουσιαστικά αποτέλεσαν μοίρασμα της φτώχειας καθώς και το πρόπλασμα της αλληλέγγυας-κοινωνικής οικονομίας του ΣΥΡΙΖΑ, τον τρίτο πυλώνα της παραγωγικής ανασυγκρότησης της οικονομίας (μετά τη δημόσια και την ιδιωτική) που φιλοδοξεί να θέσει σε εφαρμογή. Τέτοιες κινήσεις, όπως την *Αλληλεγγύη για Όλους*, το κόμμα τις στηρίζει και οικονομικά με χρηματοδότηση από μισθούς βουλευτών του ΣΥΡΙΖΑ.

Το αντιφασιστικό κίνημα, που είχε κυριαρχήσει το προηγούμενο διάστημα ανάμεσα στις δύο τελευταίες εκλογικές αναμετρήσεις, αποτέλεσε ένα ακόμα βασικό συνδετικό κρίκο ανάμεσα στο κίνημα και τον ΣΥΡΙΖΑ με τη λάθος ανάγνωση από το κίνημα του ρόλου της χ.α., της φύσης του δημοκρατικού κράτους ακόμα και υπό την προηγούμενη κυβέρνηση, η οποία έκανε συγκεκριμένη χρήση της χ.α. προωθώντας ένα θεαματικό εμφύλιο και όχι πραγματικό. Όταν η χ.α. άρχισε να τον εφαρμόζει κανονικά και να αυτονομείται, ξεκίνησε η καταστολή της. Μέσω του αντιφασισμού και της καταστολής της χ.α. επωφελήθηκε κατά βάση ο ΣΥΡΙΖΑ, τόσο ιδεολογικά, κεφαλαιοποιώντας την αντιφασιστική δράση για λογαριασμό του, όσο και πρακτικά αποσπώντας περισσότερες ψήφους μέσω της πόλωσης του πολιτικού σκηνικού σε αριστερά-(ακρο)δεξιά. Αποδείχτηκε, εν ολίγοις, ότι η επανανομιμοποίηση του πολιτικού συστήματος περνάει μέσα από την αντιφασιστική, αντι-χ.α. εκστρατεία και την ενίσχυση με αυτόν τον τρόπο του ΣΥΡΙΖΑ.

Εν κατακλείδι, σε μεγάλο βαθμό τόσο το περιεχόμενο όσο και οι μορφές δράσης των λαϊκών συνελεύσεων αλλά και συνολικά του κινήματος παρέμειναν οικειοποιησιμα από ένα αριστερό δημοκρατικό κόμμα όπως ο ΣΥΡΙΖΑ που μπόρεσε είτε να υπονομεύσει τις ταξικές του δυνατότητες ή να εκμεταλλευτεί τις αδυναμίες και τα όριά του για να εμφανιστεί ως η κυβερνητική πια «λύση», η οποία εκφράζει και ενοποιεί την αντίσταση στα μνημόνια τόσο απ' τα αριστερά όσο και από τα δεξιά.

Και σκιαγραφώντας έτσι την κινηματική δράση του ΣΥΡΙΖΑ μέσα από κάποιες κομβικές στιγμές του πρόσφατου κινήματος, μπορούμε ίσως καλύτερα να καταλάβουμε και να αντιμετωπίσουμε την αφομοιωτική του λειτουργία ως κυβέρνηση πλέον.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΦΟΜΟΙΩΣΗΣ

Η μέχρι στιγμής επιτυχημένη πολιτική της αφομοίωσης στηρίζεται σε δύο ποδάρια: στην αριστερή ρητορική της «έκτακτης ανάγκης» και στην ανάγκη του κόσμου να πιστέψει ότι ο ΣΥΡΙΖΑ κάνει «πραγματική διαπραγμάτευση» και ότι σε κάθε περίπτωση «κάτι καλύτερο θα γίνει».

²⁴ Δεν είναι τυχαίο ότι καμία απ' αυτές τις συνελεύσεις (ήταν γύρω στις 40-45 στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας μέχρι την ατυχή έκβαση της απόπειρας συνεργασίας τους στην Πάντειο το Φλεβάρη-Μάρτη του 2012) δεν αυτοαποκαλούνταν «προλεταριακή συνέλευση αγώνα» ή «συνέλευση εργαζομένων-ανέργων». Το πώς αυτο-αποκαλείσαι αντανάκλα αυτό που **είσαι**. Παρά το γεγονός ότι η ταξική τους σύνθεση ήταν κατά βάση προλεταριακή, ήθελαν να είναι **διαταξικές**, ανοιχτές σε όλες τις κοινωνικές τάξεις που κατοικούσαν στα όρια του Δήμου. Ούτε είναι τυχαίο ότι ακόμα και τα αριστερά ή αναρχικά μέλη τους αρνούσαν να χρησιμοποιούν όρους όπως «τάξη», «καπιταλισμός», «καπιταλιστικό κράτος» κλπ. στις προκηρύξεις που εξέδιδαν. Αν αναπτύχθηκαν **και** πρακτικές εργατικής αλληλεγγύης στο εσωτερικό τους, αυτό ήταν αναπόφευκτο αποτέλεσμα του διαταξικού, λαϊκού χαρακτήρα τους και όχι συνειδητή ταξική επιλογή. Ο λαϊκός χαρακτήρας του κινήματος –αναγκαία βάση του αριστερού εθνικο-δημοκρατικού κράτους– δεν απαγορεύει αλλά αντίθετα **ενσωματώνει** και τέτοιου είδους πρακτικές. Αλλιώς δεν θα ήταν πραγματικά λαϊκο-δημοκρατικό κίνημα.

Όσον αφορά τον πρώτο στυλοβάτη της πολιτικής της αφομοίωσης: όλοι ξέρουμε ότι τα προηγούμενα χρόνια η πολιτική της λιτότητας και της απαξίωσης δικαιολογήθηκε με την επίκληση της «έκτακτης ανάγκης». Υποτίθεται ότι κάποια «σκοτεινά κέντρα» –οι οίκοι αξιολόγησης, το ανάλγητο γερμανικό κράτος, κάποιο αόρατο και μολυσματικό «παγκόσμιο κεφάλαιο»– μας έχουν στερήσει την «εθνική μας κυριαρχία». Ο «οικονομικός πόλεμος» ενάντια στο ελληνικό κράτος και την ελληνική «κοινωνία» που αυτό εκπροσωπεί το έχει καταστήσει ευάλωτο και αδύναμο απέναντι στο χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο («το χρήμα κάνει τον κόσμο να γυρίζει», λέει ένας διαδεδομένος κοινωνικός μύθος – όχι η εργασία).

Να μια δήλωση του Γ. Παπανδρέου την 1/6/2011, τις πρώτες μέρες της κατάληψης της πλατείας Συντάγματος:

«Όσοι διαδηλώνουν, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε τόσες πλατείες ανά τον κόσμο, απευθύνονται σε εθνικά συστήματα δημοκρατίας, που σήμερα είναι αδύναμα, πολύ πιο αδύναμα από ό,τι παλιά –πέρα δηλαδή από τις ενδογενείς τους ατέλειες, που πρέπει και αυτές να αλλάξουν ή να αντιμετωπιστούν– και αιχμάλωτα σε παγκόσμιες εξουσίες, αλλαγές και αδυναμίες ενός παγκόσμιου περιφερειακού συστήματος».

Σε τι διαφέρει αυτή η δήλωση από τις δηλώσεις των σημερινών αριστερών υπουργών στους διαδηλωτές και στους εκπροσώπους συνδικάτων που όταν τους θέτουν τα αιτήματά τους δηλώνουν ότι αναγνωρίζουν μεν το δίκαιο αυτών των αιτημάτων αλλά αδυνατούν να τα ικανοποιήσουν λόγω του «οικονομικού πολέμου» που υφίσταται η «χώρα»; Καμία.

Οι προηγούμενες κυβερνήσεις μάς έλεγαν ότι το μόνο που μπορεί να γίνει είναι να αντιμετωπιστούν γρήγορα ορισμένες «ενδογενείς ατέλειες» (π.χ. οι κακές «συντεχνίες» που είναι η «πραγματική γενεσιουργός αιτία της κρίσης»), να πειθαρχήσει «η χώρα και ο τόπος» στους κανόνες του παγκόσμιου ανταγωνισμού μέσω θεραπείας-σοκ και να δημιουργηθεί ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο αποτελούμενο από ένα μείγμα κεϋνσιανών και νεοφιλελεύθερων μέτρων. Η έξωθεν απειλή των «εταίρων» χρησιμοποιήθηκε για την εσωτερική αναδιάρθρωση και την πειθάρχηση του εσωτερικού ταξικού εχθρού – του προλεταριάτου.

Με την κυβέρνηση Παπαδήμου, και την τρικομματική συγκυβέρνηση που την ακολούθησε, η καλλιέργεια του φόβου σχετικά με μια πιθανή έξοδο της «χώρας» από την Ευρωζώνη, σχετικά με μια «ανεύθυνη» στάση πληρωμών, είτε «από τα πάνω» είτε «από τα κάτω», συνοδεύτηκε από τη συνειδητή δημιουργία μιας σειράς ηθικών πανικών και «εξωτερικών» απειλών – με πρώτες και καλύτερες αυτές των μεταναστευτικών «εισβολών» και των κουκουλοφόρων. Με την ενθάρρυνση όμως της χ.α., η πολιτική του φόβου οδηγήθηκε στα όριά της: δεν μπόρεσε να εγγυηθεί ούτε την κοινωνική ειρήνη ούτε φυσικά την ανασυγκρότηση του κυκλώματος του συνολικού-κοινωνικού κεφαλαίου. Από δω προέκυψε και η ανάγκη καταστολής της χ.α. από τη δεξιά αντιφασιστική κυβέρνηση και η ανάγκη συνολικότερης εναλλακτικής πολιτικής λύσης τόσο για το απονομιμοποιημένο κράτος όσο και για το ηττημένο –λόγω της παράδοσής του στην ιδεολογική πρακτική της κοινωνίας των ιδιοκτητών/πολιτών/γειτόνων– κίνημα ενάντια στα μνημόνια. Η εναλλακτική πολιτική λύση που βόλευε τους πάντες ήταν ο ΣΥΡΙΖΑ.

Σήμερα δεν εγκαταλείπεται φυσικά η ρητορική του «κράτους έκτακτης ανάγκης», αφού το διακύβευμα για την εξουσία συνεχίζει να είναι η πειθάρχηση των κοινωνικών αναγκών στις ανάγκες της διευρυμένης αναπαραγωγής του κεφαλαίου. Εκδημοκρατίζεται όμως περαιτέρω το κράτος έκτακτης ανάγκης.

Ένα παράδειγμα: στα κέντρα λήψης πολιτικών αποφάσεων –που μέχρι τώρα περιλάμβαναν μόνο την κυβερνητική ελίτ και την τρόικα– προστίθενται:

- α) ο κομματικός μηχανισμός-«διείσδυση του κόμματος στο κράτος»
- β) οι συνδεδεμένοι με το κόμμα εκπρόσωποι των δομών αλληλεγγύης και

γ) οι ενταγμένοι στις τυπικές και άτυπες επιτροπές συμβούλων στα υπουργεία συνδικαλιστές, ακτιβιστές και ακαδημαϊκοί.

Προωθείται δηλαδή μια συνδιαχείριση του κράτους από το κόμμα και τα «κοινωνικά κινήματα». Παράδειγμα: στο πρόσφατο διήμερο συνέδριο της *Αλληλεγγύης για Όλους*, μιας οργάνωσης δομών αλληλεγγύης που χρηματοδοτείται και ελέγχεται από τον ΣΥΡΙΖΑ ή κάποιες συνιστώσες του, η υπουργός Κοινωνικής Αλληλεγγύης Θεανώ Φωτίου μίλησε στους αλληλέγγυους για την κάρτα αλληλεγγύης με την οποία οι φτωχοί θα μπορούν να ψωνίζουν από τα σούπερ-μάρκετ. Οι αλληλέγγυοι της ζήτησαν να χρησιμοποιείται επίσης για αγορές από τα «χωρίς μεσάζοντες» κυκλώματα εμπορευματικής ανταλλαγής που έχουν στήσει σε δεκάδες συνοικίες της Αθήνας και πόλεις της επαρχίας. Η απάντηση ήταν θετική.

Ένα άλλο παράδειγμα: η ρητορική της «ασφάλειας» παύει να συρρικνώνεται στην αστυνομική διάστασή της· μπορεί η νέα κυβέρνηση να μη βελτιώνει ουσιαστικά την κοινωνική και προνοιακή ασφάλιση μέσω της αύξησης του άμεσου και του κοινωνικού μισθού αλλά – εκμεταλλευόμενη τη διαδεδομένη, ακόμη και μέσα στον α/α/α «χώρο», ιδεολογία των «μικρών νικών» και τις μειωνόμενες κοινωνικές προσδοκίες– κλείνει τα τελευταία εσωτερικά μέτωπα δικαιώνοντας εν μέρει τους αγώνες στους οποίους συμμετείχαν έντονα στελέχη, μέλη και φίλοι του ΣΥΡΙΖΑ.

Στα πανεπιστήμια ο νέος νόμος κατοχυρώνει την κατάργηση του ν+2, τη διατήρηση του πάσου στα 2ν, την επαναπρόσληψη των απολυμένων διοικητικών υπαλλήλων, την επαναφορά της συμμετοχής των εργαζόμενων και των φοιτητών στις πρυτανικές εκλογές και στα όργανα διοίκησης των Σχολών και των Τμημάτων. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα ελάχιστος κόσμος να συνεχίζει να ασκεί κριτική στο νόμο Μπαλά που διατηρεί τη λογική της αυτοχρηματοδότησης, τα διδάκτρα στα μεταπτυχιακά και τα προγράμματα δια βίου μάθησης, τη χρηματοδότηση βάσει της επιτυχούς λειτουργίας των Πανεπιστημίων ως επιχειρήσεις, τις επώνυμες έδρες, ένα νόμο δηλαδή που με άλλα λόγια συνεχίζει να προωθεί την επιχειρηματοποίηση του Πανεπιστημίου και τη λειτουργία του με ιδιωτικο-οικονομικά κριτήρια κόστους-οφέλους όντας πολύ κοντά στο νόμο Γιαννάκου, τον οποίο κατήγγειλαν μερικά χρόνια πριν τα ίδια αριστερά στελέχη που σήμερα βρίσκονται στην κυβέρνηση. Ελάχιστος λόγος γίνεται για τη συντριπτική μείωση της χρηματοδότησης και τις συνέπειες που έχει στην κάλυψη των αναγκών των φοιτητών, με την τεράστια μείωση της δαπάνης ανά φοιτητή, δηλαδή τη μείωση του κοινωνικού μισθού της εργατικής τάξης. Η λεγόμενη διαπραγμάτευση με την τρόικα έχει γίνει το άλλοθι που χρησιμοποιεί η κυβέρνηση για να μην ικανοποιεί καμία οικονομική και μισθολογική διεκδίκηση και, δυστυχώς, αυτό μέχρι στιγμής θεωρείται από πολύ κόσμο και πολλούς αγωνιστές λογικό και αποδεκτό σε όλους τους εργασιακούς χώρους.

Μένοντας στο πανεπιστήμιο: δεν γίνεται καν συζήτηση για το ότι το νόμο Μπαλά διατηρεί τις ρυθμίσεις Διαμαντοπούλου για την κατάργηση του πανεπιστημιακού ασύλου και μάλιστα τις χειροτερεύει αφού το άσυλο «αναγνωρίζεται για την προστασία του δικαιώματος στη γνώση, τη μάθηση και την εργασία, έναντι οποιουδήποτε επιχειρεί να το καταλύσει».

Θα μπορούσαμε επίσης να αναφερθούμε στην επικείμενη επαναπρόσληψη των καθαριστριών στο ΥΠΟΙΚ, στο άνοιγμα της ΕΡΤ, στο πάγωμα της αξιολόγησης στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στην κατάργηση των πειθαρχικών στο δημόσιο, στην κατάργηση της τράπεζας θεμάτων στα λύκεια, στην έως και κατά 70% απελευθέρωση των μεταναστών από τα κέντρα κράτησης, στην μεταρρύθμιση του σωφρονιστικού συστήματος κλπ. Όλα θεσμικές μεταρρυθμίσεις χωρίς κανένα οικονομικό κόστος, που καλλιεργούν την αντίληψη πως η νέα αριστερή διαχείριση του κράτους επικροτεί μεν τις αγωνιστικές κινήσεις, όταν όμως αυτές δεν απειλούν «την πορεία της διαπραγμάτευσης», τη «σταθερότητα της κυβέρνησης», την κοινοβουλευτική δημοκρατία και την «κοινωνική ειρήνη», δηλαδή την απρόσκοπτη αναπαραγωγή των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων.

«Πρώτη φορά αριστερά» σημαίνει ότι η εξουσία δεν είναι πλέον απρόσιτη στο κίνημα. Στα Υπουργεία οργανικές θέσεις έχουν καταλάβει αντιφασιστικά και αντιμνημονιακά στελέχη της αριστεράς που το προηγούμενο διάστημα συμμετείχαν ως συνδικαλιστές ή ακτιβιστές στις

κινητοποιήσεις εναντίον των πολιτικών των προηγούμενων κυβερνήσεων. Έχουμε π.χ. την περίπτωση του βασικού θεωρητικού των Blaumachen, μιας ομάδας του ευρύτερου αντιεξουσιαστικού χώρου, που έγινε γενικός γραμματέας του υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Τουρισμού και Ναυτιλίας, αντιπρόεδρος του ΟΤΕ και διοικητής δύο επενδυτικών ευρωπαϊκών τραπεζών, διορίζοντας στο υπουργείο και άλλο κόσμο από τον αντιεξουσιαστικό χώρο.²⁵ Ένα άλλο παράδειγμα είναι ο υπουργός δικαιοσύνης Παρασκευόπουλος που ενώ έχτισε την ακαδημαϊκή του καριέρα πάνω στη κριτική της λεγόμενης αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας ως υπουργός δεν συζήτησε καν το ζήτημα.

Ο «πολιτικός της διπλανής πόρτας» είναι εδώ για να «ακούσει το λαό», να διαχειριστεί αποσπασματικά τα προβλήματά του, να έρθει σε επαφή με τις «κοινωνικές ομάδες» που πλήττονται από επιμέρους πλευρές της πολιτικής των μνημονίων, να υποσχεθεί την μελλοντική ικανοποίηση των αιτημάτων του στηριζόμενος στη συνεχιζόμενη και τη φιλανθρωπική λογική για την κάλυψη των προλεταριακών αναγκών. Η επιτυχία αυτής της αφομοιωτικής πολιτικής έχει ως αποτέλεσμα όχι μόνο την εξοικείωση του κινήματος και των πρώην «αγανακτισμένων» με την εξουσία αλλά και την καταγγελία και τη συνεχιζόμενη προβοκατορολογία ενάντια σε αγώνες που θεωρούνται επικίνδυνοι γιατί διεξάγονται εκτός των θεσμών, των «αντι-θεσμών» και της κυβερνητικής διαμεσολάβησης. Χαρακτηριστικό το παράδειγμα των κινητοποιήσεων για την κατάργηση του «κουκουλονόμου», της αντιτρομοκρατικής νομοθεσίας, των φυλακών τύπου Γ κλπ. Ένα κομμάτι του κόσμου του κινήματος πλέον τάσσεται ανοιχτά υπέρ του ΣΥΡΙΖΑ και θεωρεί ότι ο υπόλοιπος κόσμος που συνεχίζει να αγωνίζεται προβοκάρει και δεν δίνει στην κυβέρνηση το χρόνο να μπορέσει να δράσει και να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης.

Μια βελτίωση που δεν διαφαίνεται καθόλου στον πιο βασικό πυλώνα της πολιτικής της απαξίωσης που εφαρμόζεται όλα αυτά τα χρόνια: την απαξίωση της εργασιακής δύναμης.

²⁵ Τη θλιβερή αυτή ιστορία την αποκαλύψαμε τον περασμένο Μάρτιο σ' ένα αγγλικό κείμενο, στο οποίο αναλύαμε την κυβερνητική πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ προς χρήσιν συντρόφων του εξωτερικού (βλ. <https://athens.indymedia.org/post/1542303/>). Λόγω των διεθνών επαφών των Blaumachen και του ενδιαφέροντος που επέδειξαν ορισμένοι σύντροφοι στο εξωτερικό, η συζήτηση που προκάλεσε η υποσημείωση 17 πήρε διαστάσεις χιονοστιβάδας (βλ. <http://dialectical-delinquents.com/war-politics/the-minister-of-sic/>). Λόγω αυτής της δημοσιότητας, κάποιοι από τους πρώην (;) συντρόφους του στην Ελλάδα –όχι πάντως οι Blaumachen– αναγκάστηκαν να παραδεχτούν σε ένα κείμενο εσωτερικής κατανάλωσης που στάλθηκε επιλεκτικά σε ορισμένες αντιεξουσιαστικές ομάδες και άτομα (και δημοσιεύτηκε μόνο στο εξωτερικό, βλ. <http://dndf.org/?p=14188>) ότι γνώριζαν την από το 2012 συνεργασία του Mr. Blaumachen Μάνου Μανουσάκη ή Woland με τον ΣΥΡΙΖΑ αλλά αυτό «δεν αποτέλεσε πρόβλημα» (sic) για κανέναν απ' αυτούς. Εκείνο που έχει μεγαλύτερη σημασία όμως για μας είναι η συγκεκριμένη καπιταλιστική δραστηριότητα του εν λόγω υποκειμένου (και όλων των άλλων αντιφασιστών και αντιμνημονιακών που έχουν κατακλύσει τα υπουργεία), για την οποία παρεμπιπτόντως δεν γίνεται λόγος στο κείμενο στο οποίο αναφερθήκαμε παραπάνω – και ας σημειώσουμε ότι οι εσκεμμένες παραλείψεις του είναι ένα μόνο από τα πολλά σημεία αυτού του παραπλανητικού κειμένου που αξίζουν την κριτική μας. Όπως είχαμε γράψει, αρχικά ο γενικός γραμματέας φιλοδοξούσε να συνδέσει τη λογική των «κοινωνικών αγαθών» (δωρεάν μετακινήσεις για τους άνεργους) με τις ιδιωτικοποιήσεις, την προστασία των εργατικών δικαιωμάτων με τις καπιταλιστικές επενδύσεις. Σήμερα το υπουργείο του προωθεί την ιδιωτικοποίηση του ΟΛΠ και την πώλησή του σε κινέζους και έλληνες επιχειρηματίες χωρίς καμιά πρόβλεψη εναντίον των εξουσιαστικών μισθών και των εργασιακών σχέσεων πολιτικής εξάρτησης που ήδη επιβάλλουν η Cosco και οι έλληνες εργολάβοι στις προβλήτες (η ίδια κατάσταση επικρατεί και στον ΟΤΕ). Όσον αφορά τη μελλοντική πολιτική καριέρα του γ.γ.: επειδή οι καπιταλιστικές δημοκρατίες δεν είναι ελέω θεού μοναρχίες, οι κυβερνητικές θέσεις δεν είναι προσωποπαγείς και αιώνιες. Οι γενικοί γραμματείς και οι υπουργοί έρχονται και παρέρχονται. Λόγω της εδραίωσης χαμηλών ηθικών και πολιτικών στάνταρ μέσα σε ορισμένους κύκλους του διεθνούς αντιεξουσιαστικού χώρου τα τελευταία χρόνια, όταν αύριο ο γ.γ. βρεθεί ξανά στην αντιπολίτευση, το πιο πιθανό είναι να ξαναγίνει δεκτός στις αγκάλες των επαναστατών συντρόφων του, αν ο ίδιος το επιθυμήσει. Αυτό δείχνουν άλλωστε και οι προσπάθειες των οπαδών του να κρατήσουν ζωντανές τόσο τις ιστοσελίδες που έστησε ο αρχηγός τους (π.χ. communisation) όσο και τις αστείες θεωρίες του περί «εποχής των ταραχών» και «ανάδυσης του μη υποκειμένου», με τις οποίες έγινε ευπρόσδεκτος στους συριζάδικους κύκλους διανοουμένων.

ΟΙ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Το βαρετό πλέον θέαμα της «διαπραγμάτευσης» με τους «εταίρους» του ελληνικού κράτους και οι επιμέρους, θεσμικές κυρίως, αλλαγές που έχει νομοθετήσει η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ έχουν λειτουργήσει μέχρι τώρα σαν το μπλε χάπι της ύπνωσης, ένα χάπι που το έχει καταπιεί αμάσητο ένα σημαντικό κομμάτι των προλεταρίων αλλά και ένα σημαντικό κομμάτι του κινήματος που μέχρι πριν τις εκλογές αγωνιζόταν ενάντια στη βίαιη εσωτερική υποτίμηση. Ωστόσο, στην «έρημο του πραγματικού» τα πράγματα είναι πολύ ξεκάθαρα για όσους θέλουν πραγματικά να τα δουν: η μόνη διαπραγμάτευση που λαμβάνει χώρα είναι αυτή ανάμεσα στην ηγεσία και τη βάση του ΣΥΡΙΖΑ, με στόχο να πειστεί η τελευταία ν' αποδεχτεί το νέο μνημόνιο και την αποπληρωμή του χρέους.

Ήδη από τη συμφωνία της 20^{ης} Φεβρουαρίου η κυβέρνηση έχει δεσμευτεί ότι θα πληρώσει πλήρως και χωρίς καθυστερήσεις το χρέος και ότι θα έχει πρωτογενή πλεονάσματα. Από αυτές τις δεσμεύσεις προκύπτει ότι η λιτότητα συνεχίζεται στο διηνεκές, συνεχίζεται δηλαδή η ληηλασία του πλούτου που εμείς οι ίδιοι παράγουμε, συνεχίζεται η βίαιη απαξίωση της εργασιακής μας δύναμης. Εξού και η συνέχιση της άγριας φορολόγησης της εργατικής τάξης, οι μισθοί και οι συντάξεις που δεν επαρκούν για την αναπαραγωγή μας, η διάλυση της υγειονομικής περίθαλψης, οι ιδιωτικοποιήσεις, η συνέχιση της καταστροφής του περιβάλλοντος στις Σκουριές και αλλού, η συνεχιζόμενη επιχείρηση κατάργησης της κυριακάτικης αργίας, η συνέχιση των πλειστηριασμών, η μη καταβολή επιδόματος ανεργίας στη συντριπτική πλειοψηφία των ανέργων, το πέταγμα των μεταναστών από τα κέντρα κράτησης στην ανοιχτή φυλακή χωρίς κανένα εγγυημένο εισόδημα, η σχεδιαζόμενη αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης και η κατάργηση των πρόωρων συνταξιοδοτήσεων, η αύξηση του ΦΠΑ σε τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης, δηλαδή στα μέσα συντήρησης της εργασιακής μας δύναμης. Με άλλα λόγια, τίποτε ουσιαστικό δεν έχει αλλάξει για τον άμεσο και τον κοινωνικό μισθό της εργατικής τάξης που παραμένουν καταβαραθρωμένοι.

Η διάρκεια και η συστηματικότητα της επίθεσης στην εργατική τάξη δεν είχαν ωστόσο μόνο υλικές συνέπειες. Η υποτίμηση μετατράπηκε σε **απαξίωση** της εργασιακής δύναμης, δηλαδή σε **περιορισμό των προλεταριακών αναγκών και σε μείωση των κοινωνικών προσδοκιών**. Υπό αυτή τη συνθήκη, οι αριστεροί διαχειριστές του καπιταλιστικού κράτους επιδιώκουν τη νομιμοποίηση του κράτους και την πρόσδεση της εργατικής τάξης σε αυτό μέσα από την ικανοποίηση ορισμένων θεσμικών αιτημάτων των αγώνων της προηγούμενης περιόδου που δεν έχουν δημοσιονομικό κόστος, δεν οδηγούν δηλαδή σε αύξηση των κοινωνικών δαπανών και επομένως του κοινωνικού μισθού, ούτε φυσικά σε αύξηση του άμεσου μισθού. Το γεγονός δηλαδή ότι έχουν περιοριστεί οι κοινωνικές προσδοκίες κάνει την πολιτική της κυβέρνησης να φαίνεται σαν το «μικρότερο κακό», παρόλο που η βασική κατεύθυνση παραμένει ίδια. Σε αυτό φυσικά έχει συμβάλει το γεγονός ότι εδώ και δεκαετίες, πολύ πριν από το ξέσπασμα της λεγόμενης κρίσης του χρέους, κυρίαρχη τάση μέσα στους εργατικούς αγώνες ήταν η ικανοποίηση κλαδικών και μερικών αιτημάτων ενώ ταυτόχρονα οι αγώνες παρέμεναν διαχωρισμένοι και απομονωμένοι χάρη τόσο στο περιεχόμενο του συνδικαλισμού όσο και στην ανεπάρκεια της μεγαλύτερης μερίδας της βάσης να δει πέρα από τη μύτη της. Αυτό κάνει ευκολότερη την άσκηση της κυβερνητικής πολιτικής με τη συνεπικουρία των αριστερών, και όχι μόνο, συνδικαλιστών.

Όπως πάντοτε στον καπιταλισμό, η ικανοποίηση των προλεταριακών αναγκών υπάγεται στις ανάγκες της αναπαραγωγής των καπιταλιστικών κοινωνικών σχέσεων. Ωστόσο, οι προλεταριακές ανάγκες –είτε προέρχονται από το στομάχι είτε από τη φαντασία– διαμορφώνονται **κοινωνικά, ιστορικά και συλλογικά** και εμπεριέχουν το στοιχείο του αυτοκαθορισμού αφού ως προλετάριοι δεν είμαστε απλώς αντικείμενα της καπιταλιστικής συσσώρευσης. Καθώς το προλεταριάτο υπάρχει ταυτόχρονα για το κεφάλαιο και τον εαυτό του,

βρίσκεται σε μια **συνεχή πάλη** με το κεφάλαιο προσπαθώντας να επιβάλλει την ικανοποίηση όσο γίνεται περισσότερων αναγκών του, χωρίς να μπορεί να ξεφύγει από τη διαδικασία παραγωγής και κατανάλωσης εμπορευμάτων. Οι ανάγκες των προλετάρων αναγνωρίζονται από το κεφάλαιο και το κράτος του μόνο στον βαθμό που μπορούν να ενταχθούν στην καπιταλιστική διαδικασία αξιοποίησης. Κι αυτό μέσα στην κρίση δεν μπορεί παρά να σημαίνει απόπειρα περιορισμού ακόμη και αναγκών που στο κοντινό παρελθόν θεωρούνταν στοιχειώδεις.

Αυτό που επιχειρείται τώρα, με πολύ μεγαλύτερη επιτυχία σε σχέση με τις προηγούμενες κυβερνήσεις, είναι η απονομηματοδότηση και ο περιορισμός των αναγκών μας στο όνομα της «εθνικής προσπάθειας για την ανάκαμψη της εθνικής οικονομίας». Οι απολογητές της κυβέρνησης, είτε βρίσκονται εντός είτε εκτός του κινήματος, διακηρύττουν την υπομονή και την εγκράτεια ενώ δεν έχουν διστάσει να υπονομεύσουν τους ελάχιστους επιμέρους αγώνες που έχουν αναπτυχθεί επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ (όπως το παράδειγμα που αναφέραμε, αυτό της απεργίας πείνας των πολιτικών κρατουμένων) λέγοντας ότι είναι ακατανόητοι και άνευ περιεχομένου. Η σαθρή επιχειρηματολογία τους συνοψίζεται στο ότι ο ΣΥΡΙΖΑ, όντας κομμάτι του κινήματος ενάντια στα μνημόνια, θα ικανοποιήσει εν ευθέτω χρόνω όλα τα αιτήματα αφού όμως πρώτα εφαρμόσει ως κυβέρνηση μια «ήπια λιτότητα», όπως οργουελικά ονομάζουν τη συνέχιση της πολιτικής της απαξίωσης.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι αγώνες αυτής της περιόδου δεν έχουν απλώς μια υλική και κοινωνική πλευρά, τη βελτίωση, δηλαδή, των υλικών όρων αναπαραγωγής της εργατικής τάξης αλλά αποκτούν και ένα πολιτικό διακύβευμα, αποκτούν, δηλαδή, και τον χαρακτήρα της εναντίωσης στην αφομοίωση. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να δημιουργηθεί μια νέα κινηματική δυναμική που θα αντιστρέψει την τάση περιορισμού των προσδοκιών της εργατικής τάξης και την προπαγάνδα της αριστεράς του κεφαλαίου ότι πρέπει να κάνουμε υπομονή και να βάλουμε πλάτη στην «εθνική προσπάθεια» για να ικανοποιηθούν κάποτε, στο μέλλον, οι ανάγκες μας. Είναι εξαιρετικά σημαντικό να αναδείξουμε ότι τα νίχουλα που μας πετάνε δεν αρκούν καν για την ανάκτηση των απωλειών των τελευταίων 5 χρόνων.

Εφόσον δεν έχει αλλάξει ουσιαστικά τίποτα, πρέπει –με αυτοκριτικό τρόπο– να ξαναβρούμε **το νήμα των αγώνων** της προηγούμενης περιόδου και με απεργίες, διαδηλώσεις, καταλήψεις δημοσίων κτηρίων να διεκδικήσουμε άμεσα την αύξηση των μισθών και των συντάξεων πέρα από κλαδικούς ή εθνικούς διαχωρισμούς. Στον αντίποδα των ψευδαισθήσεων της «διαγραφής του χρέους που μόνο το κράτος μπορεί να κάνει» ν' αναπτύξουμε αγώνες άρνησης πληρωμών προς το ελληνικό κράτος από τα κάτω. Μη πληρωμή χαρατσιών, φόρων, δόσεων, εισιτηρίων στα μμμ, ρεύματος. Να προχωρήσουμε σε επανασυνδέσεις ρεύματος και οργανωμένες απαλλοτριώσεις εμπορευμάτων και κτηρίων. Πρακτικές που αναπτύχθηκαν είτε γενικευμένα είτε μειοψηφικά στον προηγούμενο κύκλο αγώνων (από το φοιτητικό κίνημα του 2006-2007 έως και το 2012). Στον αντίποδα των ψίχουλων που υπόσχονται με την αύξηση του κατώτερου μισθού σε... 50 χρόνια, ν' αναπτύξουμε αγώνες για γενική αύξηση και εξίσωση όλων των μισθών προς τα πάνω. Στον αντίποδα των προγραμμάτων κοινωφελούς εργασίας και voucher ν' απαιτήσουμε την αύξηση του επιδόματος ανεργίας και την καταβολή του επ' αόριστον σε όλους τους ανέργους και χωρίς προϋποθέσεις. Στον αντίποδα της αστικής δημόσιας σφαίρας αριστερής κοπής ν' αναπτύξουμε μια **προλεταριακή δημόσια σφαίρα** όπου θα συζητάμε και θα οργανώνουμε τις προλεταριακές μας ανάγκες και επιθυμίες ενάντια στις ανάγκες της καπιταλιστικής παραγωγής –και μάλιστα προς την κατεύθυνση της υπέρβασής τους και του μετασχηματισμού τους σε **ανθρώπινες ανάγκες**.

Τα Παιδιά της Γαλαρίας

Μάιος 2015